

2010

Universell utforming av friområder Øst i Agder

Gidske Houge
Friluftsrådet Sør
20.12.2010

Innhold

Om prosjektet.....	3
Grimstad kommune.....	4
Kalvehagenseset	5
Groos	6
Marivold	7
Sandodden (Strand hotell)	8
Storesand.....	9
Hasseltangen (indre)	10
Dømmesmoen	11
Rosholtjern.....	12
Tiltak og økonomi	13
Arendal kommune.....	15
Stølsviga.....	16
Sørsvann	17
Granestua	18
Brekka.....	19
Buøya.....	20
Hove.....	21
Kalvøysund festning	23
Tiltak og økonomi	23
Froland kommune	25
Hauglandsfoss	25
Frolands verk (Trevann).....	26
Osevollen.....	28
Tiltak og økonomi	29
Tvedestrand kommune	30
Næs verk.....	30
Tjenna.....	32
Solfjellparken.....	33
Persøygard.....	34
Einarsvika.....	36
Risøya	37

Nilsevik	38
Ålekartjenna	38
Tiltak og økonomi	39
Vegårshei kommune.....	41
Langøya	41
Høl	42
Kallbergsvann	43
Tiltak og økonomi	44
Risør kommune	46
Brøbergsvann	46
Sagjordet	47
Urheia	48
Randvik	50
Tiltak og økonomi	51
Gjerstad kommune.....	52
Heilandsvann	52
Fiane skole	54
Tiltak og økonomi	55
Åmli kommune	56
Åmli sentrum	56
Vikvatn.....	57
Nelaug.....	59
Tiltak og økonomi	59
Oppsummering.....	60
Turområder	60
Badeplasser	60
Fiskeplasser	61
Samlede tiltak og økonomi.....	62
Friluftsrådet Sør sine videre anbefalinger.....	65

Om prosjektet

Denne rapporten er resultatet av Friluftsrådet Sør sitt prosjekt om kartlegging av universelt utformede friområder. Med i Friluftsrådet Sør er følgende åtte kommuner; Grimstad, Arendal, Froland, Tvedestrand, Vegårshei, Risør, Gjerstad og Åmli, alle beliggende i Aust-Agder fylke.

Totalt 57 områder ble besøkt. Noen av disse var ikke aktuelle, og kun 39 områder er derfor med i rapporten. Ikke alle områdene er statlig sikra friluftsområder. Områdene ble først besøkt i oktober 2009 for å undersøke hvilke som tilfredstilte kravene i veilederen. Områdene ble så besøkt igjen i august 2010 for å se på muligheter for forbedringer for enten å oppnå "godkjent"-standard eller mulighet for å nå et nivå under dette, noe vil har valgt å kalle "anbefalt"-standard. Dette ble forsøkt gjort i samråd med friluftsansvarlig i kommunene, som kom med nyttig informasjon om muligheter og begrensninger ved de ulike områdene.

Det er i våre kommuner ingen tilrettelagte områder for synshemmede. Tidligere var det tilrettelagt for denne gruppen på Hove i Arendal kommune. Vedlikehold av løypa ble problematisk, og blindforbundet valgte derfor å legge ned løypa. Områdene som omtales i rapporten er derfor kun vurdert i forhold til tilrettelegging for rullestolbrukere. Tilrettelegging for orienteringshemmede og hørselshemmede er da ikke vurdert, heller ikke eldre eller andre som er "dårlig til beins" eller har sykdommer som gjør fysisk aktivitet vanskelig.

For at et område kan godkjennes må det tilfredsstillte visse krav, fastsatt i veilederen *"Kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming av friluftsområder"* utarbeidet av Norges Handikapforbund Trøndelag og Friluftsrådenes Landforbund mai 2007. Kravene er strenge, og forutsetter at områdene skal være fullt ut tilgjengelige for alle rullestolbrukere. Det er også lagt noe vekt på tilrettelegging for synshemmede. Friområdene kan enten godkjennes som turområder, badeplasser eller fiskeplasser.

I våre åtte medlemskommuner er det flere områder som allerede er tilrettelagt. Noen av installasjonene tilfredsstiller ikke fullt ut kravene i veilederen. Vi har likevel valgt å se ting ut fra en helhetlig vurdering, og godkjent enkelte toalett som ikke fullt ut tilfredsstiller standarden. Andre områder er igjen ikke godkjent, men vil kunne anbefales på grunn av andre kvaliteter.

For at et turområde skal godkjennes må det være tilfredsstillende turvei/sti, parkering og toalett. For badeplasser må det være tilfredsstillende rampe ut i vannet, og fiskeplasser må ha en brygge med stoppkant.

Grimstad kommune

Det er mange attraktive friområder i Grimstad kommune, flesteparten ved sjøen. Kommunen har vært tidlig ute med tilrettelegging for funksjonshemmede. Etter standarden i veilederen kan enkelte av områdene ikke godkjennes, men er likevel å anbefale.

Det er tatt med totalt ni områder fra Grimstad, men to områder er slått sammen pga den geografiske nærheten. Disse er:

- Kalvehageneset
- Groos (Lille-Gross og Groos)
- Marivold
- Sandodden (Strand Hotell)
- Storesand
- Hasseltangen
- Dømmesmoen
- Rosholttjern

Flere av disse områdene ligger svært nær godkjent standard, eller vil gjøre det etter planlagte tiltak. Disse er Kalvehageneset, Groos, Marivold, Sandodden og Hasseltangen. De andre områdene har så store kvaliteter at vi vil anbefale områdene til funksjonshemmede, selv om områdene ikke kan godkjennes etter standarden.

I tillegg er det et område som strekker seg inn i Lillesand kommune. Friområdet Svennevig i Grimstad ble vurdert som lite tilfredsstillende, og derfor ikke tatt med i rapporten. Kommunen opplyste likevel om at Statens Vegvesen har planer om å bygge gang- og sykkelveg langs tidligere E18. Dette vil knytte Svennevig sammen med friområdet Kaldvell i Lillesand kommune. Da Lillesand er medlem av Friluftsrådet Midt-Agder har vi valgt å ikke ta dette med i rapporten, men området har klart kvaliteter og store muligheter. Blant annet vil dette være et langt strekke (ca. 2 km) langs sjø som er relativt flatt og dermed godt tilgjengelig for rullestolbrukere både med og uten ledsager.

Kalvehageneset

Grimstad kommune   **turområde**

Statlig sikret friluftsområde

Kalvehageneset er tilrettelagt for rullestolbrukere gjennom asfaltering av to mindre turløyper. Den ene går ned til en bukt, den andre opp til et utsiktspunkt der det er fin utsikt ut mot Homborsund fyr. Hver av turløypene ender ved en sittegruppe. Stigningen på veien opp mot utsiktspunktet er stedvis for bratt i henhold til veilederen, og rullestolbrukere bør derfor ha med seg ledsager på denne turen første gang.

Det er i 2010 satt opp et HC-toalett ved parkeringsplassen. Stigningen på rampa opp til toalettet er ok, men den er ikke bred nok ved inngangen til at rullestolbrukere kan åpne døra. Bredden på selve døra tilfredsstillter kravene, og det er oppfellbare armstøtter på hver side. Plassen inne i toalettet er noe trang på grunn av lange armstøtter, og toalettet kunne med fordel vært 10 cm lengre. Det mangler også håndtak på innvendig side ved hengslene for å gjøre lukking av dør enklere.

Ved parkeringsplassen er det merket opp tre parkeringsplasser for funksjonshemmede. Parkeringsplassene er ikke merket med skilt.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Parkeringsplassene må skiltes.
- Rampen opp mot toalettet bør utvides, slik at det blir nok snuareal utenfor døra.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Asfaltert plass rundt sittegruppene bør utvides, slik at rullestolbrukere kan kjøre rundt bordet. Det bør vurderes om sittegruppa ved bukta bør flyttes noe opp, da sjøen "spiser" asfalten.

Vurdering

Friluftsrådet vil slik området fremstår i dag kunne anbefale rullestolbrukere turområdet, men det kreves noen mindre tiltak for å oppnå "godkjent"-standard. Disse er relativt beskjedne, og vi vil derfor anbefale kommunen å utbedre området slik at det tilfredsstillter kravene fullt ut.

Groos

Grimstad kommune

turområde og badeplass

Statlig sikret friluftsområde og sikret av Grimstad byselskap

Vi har her sett på både Groos (Groosstranda) og Lille Groos (Grossneset) da områdene ligger svært nær hverandre. Fra Groos går det to turveier som er tilrettelagt for rullestolbrukere. Den ene er asfaltert, og går forbi kafeen og ned mot og utover brygga. Ved kafeen mangler det et lite stykke asfalt, og det er her lagt på grus. Ved brygga må stoppkanten økes fra 5 til 15 cm. Den andre stien er i sin helhet gruset og går over Groosebekken og mot Lille Groos. Det er ikke tilrettelagt med sittegrupper eller benker på noen av stiene. Ved Lille Groos går det gruset turvei fra parkeringsplassen og ned til stranda. Mellom Groos og Lille Groos mangler det ca. 70 meter med turvei for å få de to områdene knyttet sammen for rullestolbrukere.

Ved Lille-Groos er det tilrettelagt for bading for funksjonshemmede, men ved begge befaringene lå rampen under vann. Brygga har ikke høy nok stoppkant. Denne må økes fra 5 til 15 cm.

Det finnes ikke enkeltstående HC-toalett ved verken Groos eller Lille Groos. Det er mulig det finnes toalett i sommerkafeen, men denne var ikke åpen ved befarings. Kafeen har for øvrig tilfredsstillende stigning ved inngangen, men det er en litt bratt kant inn inngangsdøra. Grimstad kommune har meddelt at det er planer om utplassering av HC-toalett.

Ved parkeringsplassen på Groos er det merket og skiltet til to parkeringsplasser for funksjonshemmede. Ved Lille Groos er det verken merket eller skiltet HC-parkering, men underlaget er tilfredsstillende for bruk av rullestolbrukere.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Det må føres opp HC-toalett.
- For at begge områdene skal kunne godkjennes, må områdene knyttes sammen ved utbedring av sti. Alternativt kan veien mellom de to områdene oppgraderes.
- For å oppnå godkjent standard på badeplass må baderampen monteres og bryggekannten økes opp til 15 cm.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- På grunn av størrelsen på området kan det settes opp en ny informasjonsplakat med informasjon til funksjonshemmede.
- Det bør etableres en asfaltert plass med sittegruppe ved en eller flere av stiene.
- Asfaltering av opphold i turveien ved kafeen.
- Forhøyning av bryggekanten ved kafeen.

Vurdering

Vi kan slik området fremstår i dag anbefale rullestolbrukere turområdet. Etter samtale med kommunens friluftsansvarlig ble det informert om at det er planer om utplassering av toalett, og vi anbefaler derfor at området oppgraderes til godkjent standard. Det bør da tas sikte på å knytte de to områdene sammen, slik at det lages et større område for rullestolbrukere.

Marivold

Grimstad kommune

turområde og potensiell fiskeplass

Sikret av Grimstad Byselskab

Turveien som er tilrettelagt for rullestolbrukere er asfaltert, og går fra parkeringsplassen og ned til sjøen, ca. 300 meter i lengde. Bredden av stien er smal (1,2 meter), og det er ingen møteplasser. Ved enden av stien er det tilrettelagt med sittegruppe og med en fiskeplass. Stoppkanten på brygga er her noe lav, og må økes fra 10 til 15 cm. Det er litt stigning på deler av stien, blant annet opp til sittegruppa, og det anbefales derfor å ha med ledsager.

Det går også en sti fra parkeringsplassen og vestover, og så nordover langs Osterkilen. Denne er ikke tilrettelagt for rullestolbrukere, men bør med enkle midler være mulig å oppgradere, blant annet ved å legge tilfredsstillende dekke langs hele strekningen. Der stien dreier tilbake mot campingen er det en bratt bakke der rullestolbrukere enten må vende tilbake, eller ha ledsager med for å fortsette videre.

Langs stien finnes et eldre HC-toalett. Stigningen fra stien og til toalettet er ok, men underlaget er problematisk ved at det er gressdekke. Bredden på døra tilfredsstillende kravene, og det er oppfyllbare armstøtter på hver side. Plassen inne i toalettet er noe trang, og toalettet kunne med fordel vært 10 cm lengre. Det mangler også håndtak på innvendig side ved hengslene for å gjøre lukking av dør enklere.

Ved parkeringsplassen er det skiltet for to parkeringsplasser for funksjonshemmede. Parkeringsplassene er ikke merket i asfalten.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Høyden på stoppkanten ved brygga må økes fra 10 til 15 cm.
- Parkeringsplassene må merkes.
- Underlaget fra stien opp til toalettet må utbedres, slik at underlaget blir tilfredsstillende.
- Stien bør reasfalteres, slik at bredden økes.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Det må skiltes med informasjon til rullestolbrukere ved innkjøringen til friområdet. Det er vanskelig å finne fram til HC-parkeringen uten å være lokalkjent.

Vurdering

Området er et attraktivt friluftsområde, og det er derfor positivt om det kunne bli gjennomført mindre tiltak for å få området godkjent. Likevel vil vi kunne anbefale området for rullestolbrukere med ledsager slik det fremstår i dag.

Sandodden (Strand hotell)

Grimstad kommune   **turområde**

Delvis kommunalt sikret friluftsområde

Turveien strekker seg fra Strand hotell og til Fevik båthavn, og er totalt 750 meter. På grunn av bratt stigning over en bro er kun deler av stien tilgjengelig for rullestolbrukere uten ledsager.

Veien er asfaltert og i god bredde. Ved et punkt er det lagt til rette for badeplass for funksjonsfriske, men denne kan også benyttes av rullestolbrukere til å kikke ut over sjøen.

Ledsager bør også her være med på grunn av noe bratt stigning mellom brygge og turvei.

Ved parkeringsplassen finnes det et toalett i tilknytning til en pumpestasjon. Dette er ikke ideelt for rullestolbrukere. Rampen opp mot toalettet mangler enkelte bord på grunn av råte, og kanten inn til toalettet er for høy. Inne i toalettet er snuarealet litt snaut, og det er ikke nok

sideareal. Kommunen har opplyst om at pumpehuset skal skiftes ut, og at nytt toalett da kan vurderes.

Parkeringsplassen tilhører Strand Hotell. Det er derfor ingen parkeringsplasser tilhørende friområdet.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Parkeringsplasser må sikres, skiltes og merkes.
- Toalettet må bygges om til tilfredsstillende standard.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Parkeringsplasser må sikres, skiltes og merkes.

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterligere.

Vurdering

Området ligger sentralt på Fevik, og det er inngang til turveien på to steder. Området er også attraktivt, med fin utsikt utover sjøen og til båtlivet. Vi mener derfor at det bør brukes ressurser for å få området opp til godkjent standard. På et minimum bør det sikres parkeringsplasser til området.

Storesand

Grimstad kommune   **turområde**

Kommunalt og statlig sikret friluftsområde

Storesand er et populært badeområde ved Fevik, og derfor svært aktuelt for tilrettelegging med tanke på familier med funksjonshemmede barn/voksne. Den tilrettelagte turveien går fra parkeringsplassen og ut mot en asfaltert plass ved stranda. Stien er ca. 100 meter i lengde, med tilfredsstillende bredde. Det er ingen tilrettelagt sittegruppe ved enden av stien.

Toalettet befinner seg ved parkeringsplassen, men er ikke tilrettelagt for rullestolbrukere. Det er en kant opp fra plassen utenfor, døra er for smal og toalettet er innvendig for lite. Kommunen ønsker ikke å benytte ressurser på å oppgradere toalettet da området er utsatt for hærverk.

Ved parkeringsplassen er det både merket og skiltet for to parkeringsplasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- HC-toalett må settes opp.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere

Ytterligere anbefalte tiltak

- Det bør etableres en sittegruppe ved enden av turveien.

Vurdering

På grunn av risikoen for hærværk i området, anbefaler vi at ressurser i første omgang benyttes på å oppgradere andre områder. Storesand er slik det fremstår i dag å anbefale for funksjonshemmede. Det er heller ikke langt til Hasseltangen eller Sandodden som vi anbefaler oppgradert til godkjent standard.

Hasseltangen (indre)

Grimstad kommune

turområde og fiskeplass

Kommunalt sikret friluftsområde

Hasseltangen er også et populært område, og da det ligger nær grensa til Arendal er det mye benyttet av innbyggerne i begge byer. Turveien starter ved parkeringsplassen og går ut i flere delstrekninger. Lengde er på ca. 450 meter. Opp mot utsiktspunktet må en ha ledsager på grunn av stigning. Ved stranda er det en brygge som kan brukes til fiskeplass, men det mangler noe høyde på stoppkanten. Denne må derfor økes fra 10 til 15 cm.

Toalettet befinner seg ved parkeringsplassen, men tilfredsstillende ikke kravene for å bli godkjent. Toalettet er ensidig, og det er ikke oppfellbare armstøtter på hver side. Kommunen har informert om at det planlegges oppført nytt toalett i området.

Ved parkeringsplassen er det både merket og skiltet for to parkeringsplasser for funksjonshemmede. Plassene er noe smale, men bør etter vår vurdering kunne godkjennes.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt HC-toalett må settes opp.
- Kant på brygga må økes til 15 cm.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Etablere sittegruppe ved enden av stien som går mot stranda.
- Informasjonsplakat rettet mot funksjonshemmede.

Vurdering

Populært område som benyttes mye av innbyggere i både Grimstad og Arendal. Vi anbefaler derfor at området oppgraderes til godkjent standard, både som fiske- og badeplass.

Dømmesmoen

Grimstad kommune   **turområde**

Ikke sikret friluftsområde

Hageanlegget og den gamle skolen på Dømmesmoen er nylig overtatt av Grimstad kommune. På nordsiden av veien ligger det en mye benyttet lysløype. Denne er etter veilederen ikke egnet for rullestolbrukere. På sørsiden av veien er det et parkområde tilknyttet den gamle skolen som er godt egnet rullestolbrukere. Det er ulik standard på de ulike strekningene, og man må stedvis ha med seg ledsager.

Det er ikke tilrettelagt med toalett i området. Det er usikkert hva som befinner seg innenfor bygningene, da disse har vært låst ved befarings.

Parkeringsplassen er stor, flat og asfaltert, men det er verken merket og skiltet for parkeringsplasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- HC-toalett må settes opp, eventuelt må eksisterende toalett i bygg åpnes opp.
- Parkeringsplasser må merkes og skiltes.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterligere

Vurdering

Vi kjenner ikke per dags dato til kommunens planer for området, eller bygningene sin status med tanke på universell utforming. På grunn av den usikre statusen på området anbefaler vi ikke at det benyttes ressurser på området på det nåværende tidspunkt. Området er tilgjengelig for funksjonshemmede slik det ligger i dag, og på grunn av stor parkeringsplass skulle ikke risikoen for å bli parkert inne være stor. Vi anbefaler derfor funksjonshemmede et besøk til området med ledsager, og dersom man er ekstra sprek kan man prøve seg på lysløypa på nordsiden av veien.

Rosholtjern

Grimstad kommune

fiskeplass

Ikke sikret friluftsområde

Vannet ligger nær Dømmesmoen. Det går en 80 meter lang turvei fra parkeringsplassen og ut til fiskeplassen. Selve fiskeplassen er bygd relativt høyt i forhold til vannet, slik at rampen opp til brygga blir for bratt for rullestol. Ved befaring i august 2010 var det også klare tegn på at grunnen under rampa siger, slik at rekkverket på brygga dras ut og ned.

Toalett finnes ikke, men på grunn av den nære plasseringen til Dømmesmoen kan det være aktuelt å opprette et felles toalett for de to områdene. Det er ikke godkjent standard på forbindelsen mellom de to områdene (noe kupert lysløype), så dette vil føre til at kun ett av områdene vil bli godkjent.

Det finnes tre parkeringsplasser for funksjonshemmede, men disse er ikke merket, kun skiltet.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- HC-toalett må settes opp.
- Parkeringsplasser må skiltes og merkes.

- Rampa opp til brygga må utbedres.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Rampa opp til brygga må utbedres.

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterlige.

Vurdering

Området er forsøkt tilrettelagt for funksjonshemmede, men når ikke opp til standarden i veilederen. Det vil være relativt kostbart å oppgradere området til godkjent standard. Tatt i betraktning de ellers store fiskemulighetene i saltvann innenfor kommunens egne grenser, samt muligheter til å fiske i ferskvann i andre kommuner, vil vi ikke anbefale av det brukes større ressurser på området i første omgang. På grunn av siget i konstruksjonen, anbefaler vi likevel at rampa repareres eller byttes ut. Det bør da tas sikte på en litt slakere stigning, da rampa som ligger der i dag er bratt.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Kalvehageneset	Skilting av 3 parkeringsplasser	15.000	Staten
	Utbedring av rampe til toalett	5.000	Staten
	Utvidelse av asfaltert sittegruppe	5.000	Staten
Godkjenning		20.000	
Totalt		25.000	
Groos	Nytt HC-toalett	300.000	Staten
	Knytte områdene sammen med sti	50.000	G. Byselskab
	Bryggekant ved rampe	5.000	G. Byselskab
	Bryggekant ved kafé	10.000	Staten
	Informasjonsskilt m/tavle	40.000	Staten
	Sittegrupper	10.000	Staten
	Asfaltere opphold i turvei	2.000	Staten
Godkjenning		355.000	
Totalt		417.000	
Marivold	Merking av to p-plasser	1.000	G. Byselskab

	Utbedring av adkomst til toalett	4.000	G. Byselskab
	Reasfaltering av turvei	100.000	G. Byselskab
	Økning av stoppkant	2.000	G. Byselskab
	Skilting til parkering	5.000	G. Byselskab
	Informasjonsskilt m/tavle	40.000	G. Byselskab
	Godkjenning	107.000	
	Totalt	152.000	
Sandodden	Parkeringsplass	40.000	G. kommune
	Toalett	300.000	G. kommune
	Godkjenning	340.000	
	Totalt	340.000	
Hasseltangen	Nytt HC-toalett	300.000	G. kommune
	Heving av kant på brygge	2.000	G. kommune
	Sittegruppe	5.000	G. kommune
	Godkjenning	302.000	
	Totalt	307.000	
Rosholttjern	Ny rampe til brygge	40.000	Ukjent
	Anbefaling	40.000	
	Totalt	40.000	

Arendal kommune

Arendal er med sine over 40.000 innbyggere den største kommunen i Friluftsrådet Sør når det kommer til innbyggertall. På grunn av det relativt høye innbyggertallet mener vi at det er viktig å ha fokus på tilrettelegging for funksjonshemmede.

Det er tatt med totalt syv områder i rapporten:

- Stølsviga
- Sørsvann
- Granestua
- Brekka
- Buøya
- Hove
- Kalvøysund festning

Hove står i en særstilling innen fylket, både med eksisterende anlegg og potensial for videre utvikling, og vi anbefaler derfor sterkt at de små tiltak som skal til for å godkjenne anlegget blir gjennomført.

I tillegg bør Stølsviga kunne oppgraderes til godkjent område etter vår vurdering. Området er populært, og har en god plassering i forhold til befolkningsmassene vest i kommunen. Det er også potensial til at området kan bli veldig flott for funksjonshemmede med muligheter i framtiden for både bading og fiske.

Videre vil vi i nåværende eller forbedret form anbefale områdene Sørsvann, Granestua, Brekka og Buøya for funksjonshemmede, med eller eventuelt uten ledsager. Dette vil gi et tilbud til funksjonshemmede for avveksling fra de andre områdene.

Kalvøysund festning er vanskelig å tilrettelegge ytterligere, og vi anbefaler derfor at det ikke legges i større ressurser i dette området i første omgang.

Stølsviga

Arendal kommune

turområde

Statlig og kommunalt sikret friluftsområde

Området ligger på Hisøya og er svært mye benyttet på sommeren, særlig av barnefamilier. Turveien fra parkeringsplassen og ned mot sjøen er tilfredsstillende med tanke på stigning, men gresset har krøpet noe opp på asfalten og gjort turveien stedvis noe smal. Det bør derfor vurderes om det skal etableres en møteplass langs veien, eventuelt om denne burde reasfalteres med større bredde. På den 110 meter lange veien er det et kort opphold i asfalten der det er lagt på grus. Det er ikke etablert sittegruppe ved enden av turveien, og det kan være vanskelig å snu for rullestolbrukere uten ledsager.

Det er kafé i området, men tilgangen til denne er gjort noe vanskelig på grunn av ca. 20 meter med gressdekke fra turveien og til kafeen. Ved inngangen til bygget er det rullestolrampe som tilfredsstillende til stigning og bredde. Bygget var ikke åpent ved befaring, så det er ikke tatt innvendige mål.

Det finnes offentlig toalett, men det har vært stengt ved begge befaringsene. Stigningen inn til toalettet er tilfredsstillende, men det er et parti med gress som må krysses fra turveien og inn mot toalettet som kan skape problemer.

Parkeringsplassen er stor, gruset og flat med unntak av enkelte huller. Det finnes ingen skilta eller merkede parkeringsplasser for funksjonshemmede. Om sommeren er det svært mange besøkende til området, og det er tidvis kaotisk med parkering. Sjansen for å bli "parkert inne" er derfor stor, og det er svært viktig at egne HC-plasser blir merket opp.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- HC-toalett må være åpent (eventuelt utbedret dersom innvendige forhold ikke tilfredsstillende)
- Sti mellom turvei og toalett må gruses/asfalteres.
- Egne parkeringsplasser må skiltes og merkes.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Parkeringsplasser må skiltes og merkes.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Sittegruppe bør etableres ved enden av turvei.

Vurdering

Området er relativt lite i areal, beliggende svært nær et næringsområde. Etter vår vurdering er det andre områder i Arendal som har større potensial som turområder, og ressurser bør derfor i første omgang brukes andre steder i kommunen. Området har likevel kvaliteter, og vi vil derfor kunne anbefale funksjonshemmede å benytte området. Dersom en parkerer strategisk (nær plenen) er sjansene små for å bli parkert inne. Vi vil likevel anbefale at det merkes og skiltes en parkeringsplass, da kostnadene ved dette er små i forhold til nytten for funksjonshemmede.

Det finnes en mulighet for å kunne oppgradere området til badeplass, da det ikke finnes tilrettelagte badeplasser i ferskvann ellers i kommunen. I så fall må det etableres både godkjent baderampe og nytt toalett, i tillegg til skilting og merking av parkeringsplasser.

Granestua

Arendal kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

Granestua er et populært utfartssted, hovedsakelig vinterstid. Fra Granestua går det flere turløyper, og inne på stua er det salg av vafler og kaffe det meste av året. Stua er lokalisert noe høyt i terrenget, slik at adkomsten for rullestolbrukere uten ledsager er vanskelig. Rundt vannet går det en bred turvei som for det meste er tilfredsstillende når det gjelder stigning, men det er enkelte partier som kan være vanskelige uten ledsager. Eventuelt kan man snu og trille tilbake igjen. Runden er på 900 meter, og rundt vannet er det plassert ut flere flotte treutskjæringer. Langs stien ved stua er det også sittegrupper og grillplass.

De andre lengre løypene er vanskelig tilgjengelige for funksjonshemmede på grunn av stigning, bredde på sti og underlag.

Toalett finnes inne på stua, og er tilgjengelig i åpningstidene. Toalettet var stengt da vi var på befarings, men ytre mål er tilfredsstillende (med unntak av selve tilkomsten til stua).

Parkeringsplassen er stor, flat og gruset og ligger ca. 500 meter fra stua. Det er ikke skiltet eller merket egne parkeringsplasser for funksjonshemmede. Fra parkeringsplassen går turveien i noe

stigning inn til området. Det er på fine dager vinterstid mange biler i området. Om sommeren er det god plass, og man risikerer ikke å bli parkert inne.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Turvei med tilfredsstillende stigning.
- HC-parkering.
- Skilta og merka parkeringsplasser.

Vurdering

Området rundt Granestua har kvaliteter som gjør at vi ønsker å anbefale området for funksjonshemmede med ledsager. På grunn av naturgitte forhold er det vanskelig å få området opp til godkjent standard, men området kan slik det fremstår i dag være et godt alternativ eller avveksling til andre områder.

Brekka

Arendal kommune

fiskeplass

Ikke sikret friluftsområde

Fiskeplassen ligger ved Moland kirke, og fisket foregår i Molandsvannet. Turveien går ca. 60 meter fra parkeringen ned til brygga. Stigningen er stedvis for bratt i forhold til kravet i veilederen. Turveien er asfaltert, men er av eldre årgang slik at den stedvis har sprukket opp. For å bedre fremkommeligheten bør turveien reasfalteres, og bredden bør økes.

Selve brygga er i bra stand, og det er rekkverk rundt brygga som fungerer både som stoppkant for rullestolbrukere og som armstøtte til folk som er dårlige til beins. Rampa opp til brygga er noe bratt, slik at en etter veilederen må ha ledsager med seg.

Toalett finnes i ett av kirkens bygg, men dette er stengt for allmennheten. Toalettet skal etter gitt informasjon være universelt utformet, men da det var stengt ved befaring fikk vi ikke tatt innvendige mål. Kommunen bør prøve å få til en avtale med kirken om bruk av toalettet for områdets besøkende.

Parkeringsplassen er flat og gruset. Det er verken skiltet eller merket for egne parkeringsplasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Utbedring av turvei.
- Avtale om åpning av eksisterende HC-toalett, eventuelt nytt.
- Skilting og merking av parkeringsplass.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Det bør skiltes bedre til området fra veien.

Vurdering

Det skal relativt mye til for å få området opp til godkjent standard. Det vil trolig også være vanskelig å få tilfredsstillende stigning på turveien på grunn av naturgitte forhold. Området har likevel kvaliteter, både med utsikt over vannet og fiske. Fiskeplassen er også den eneste i kommunen som er tilrettelagt ved ferskvann, og Molandsvannet skal være et godt fiskevann.

Buøya

Arendal kommune

turområde

Statlig sikret friluftsområde

Buøya er et større område der det er flere strender. Den delen som er mest tilrettelagt ligger ytterst ved Speiderhytta og eies av Staten. Fra parkeringen går det en asfaltert turvei ca. 100 meter mot stranda. Mellom parkeringen og turveien er det satt opp en kjetting over veien, slik at adkomsten blir blokkert. Det er likevel mulig å få en rullestol inn mellom steinene på siden. Turveien slutter noen meter fra der det er satt opp sittegrupper og grillplass. Her er det gressplen, slik at denne delen av området er utilgjengelig for rullestolbrukere. Siste del av turveien har også noe stigning, slik at det bør være med ledsager etter veilederen.

Det finnes et toalett på det ene området, men dette er ikke tilrettelagt for funksjonshemmede.

Parkering foregår på en større gruset plass. Det er ikke satt av egne plasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Merking og skilting av parkeringsplass.
- Nytt HC-toalett, eventuelt ombygging av eksisterende.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Turveien bør forlenges, slik at denne går fram til sittegruppene og grillen.
- Adkomsten til turveien fra parkeringen bør forbedres.

Vurdering

Buøya har flotte kvaliteter knyttet til seg som gjør at vi ønsker å anbefale området. Buøya ligger i nærheten av store befolkningsgrupper i Arendal Øst. Området har også potensial til å bli ytterligere oppgradert i framtiden, både med forlengelse av turveien og etablering av baderampe og fiskebrygge. Vi mener andre områder bør prioriteres for godkjenning i første omgang, men at Buøya har muligheter på sikt på å bli oppgradert til godkjent standard.

Hove

Arendal kommune

turområde, badeplass og fiskeplass

Kommunalt sikret friluftsområde

Hove leir og friluftsområde er et meget stort område gjennomvevd av stier og turveier. Standarden varierer på ulike strekninger fra asfalterte veier (stengt med bom) til mindre stier i skogen. Det finnes en strand som er spesielt avholdt funksjonshemmede, nær strandhuset. Her er det asfaltert en ca. 350 meter lang turvei fra parkeringen til brygga. Ved stranda er det mange bord og grillplass. Underlaget her er sand flettet sammen av røtter, slik at underlaget er fast og flatt.

Selve brygga ved dette anlegget trenger noe utbedring for å bli godkjent, blant annet mangler det en stoppkant. Det er i likhet med Hasseltangen noe grunt her, men fiske med lett sluk eller flue kan være mulig. Det finnes også en baderampe her som tilfredsstiller kravene til utforming, men denne har vært på land ved begge befaringene.

Fra stranda nevnt ovenfor går det mange veier av varierende standard. Enkelte av disse er med i kyststinettet. Mange av turveiene vil være tilgjengelige for rullestolbrukere med normal/god styrke i overkropp, eller rullestolbrukere som har med ledsager. Med dette løypenettet er Hove unik innenfor våre medlemskommuner til å kunne tilby lengre trilletter.

Toalett finnes flere steder på Hove. Ved campinggen finnes tilfredsstillende HC-toalett, men dette er forbeholdt beboere ved campinggen. Det finnes også toalett ved stranda nevnt over, men denne var låst ved begge befaringene. Noen hundre meter bort fra stranda, på leirområdet, finnes et godkjent HC-toalett som er åpent for bruk. Dette er derimot meget dårlig skiltet, og dermed vanskelig å finne dersom en ikke er lokalkjent.

Mulighet for parkering finnes flere steder på Hove, men det er ingen merka og skilta plasser reservert for funksjonshemmede. Ved leirområdet (nær det åpne toalettet) er det en stor, flat og asfaltert parkeringsplass, der det med enkle midler skulle være lett å få satt av, merket og skiltet, et par parkeringsplasser. Nærmere den omtalte stranda finnes en mindre, gruset parkeringsplass. På grunn av størrelsen på området bør det sterkt vurderes om det burde settes av egne parkeringsplasser flere steder.

Det ligger også to offentlige brygger på Hove der ferje legger i land om sommeren, men ingen av disse er tilrettelagt for funksjonshemmede. Dersom det kunne etableres en mer stabil brygge uten høye kanter, kunne dette være et flott tilbud. Dette forutsetter selvsagt at det tilrettelegges tilsvarende i sentrum av Arendal der ferja går ut fra, eventuelt også på Merdø som er en del av ruta.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Merking og skilting av parkeringsplasser.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Etablering av parkeringsplasser både ved leiren og stranda.
- Bedre skilting av eksisterende HC-toalett ved leirområdet.
- Åpning av toalett nær stranda.

Vurdering

Hove står i en særstilling med tanke på eksisterende anlegg og potensial for ytterligere tilrettelegginger. I tillegg til å være fint som turområde foregår det også mange aktiviteter her ute, som for eksempel fotballkamper, hundetreninger og årlige treff som "Gøy på Landet". Det er små og rimelige tiltak som trengs for å få området opp til godkjent standard, og dette bør etter vårt syn derfor gjøres.

Kalvøysund festning

Arendal kommune

Kommunalt sikret friluftsområde

Festningen er fra andre verdenskrig og er rikt på krigsminner. Området er fint beliggende med flott utsikt over åpent hav. Området er likevel bratt, og på grunn av naturforholdene vil det være vanskelig å tilrettelegge for funksjonshemmede her.

Det er ikke tilrettelagt for egen parkering for funksjonshemmede. Toaletter var stengt ved befaring, så det er usikkert om dette tilfredsstiller kravene for rullestolbrukere.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Turvei med tilfredsstillende stigning.
- HC-toalett.
- HC-parkering.

Vurdering

På grunn av naturforholdene er området vanskelig å tilrettelegge. Vi vil derfor anbefale at ressurser brukes på andre områder som har større potensial.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Stølsviga	Nytt dekke mellom turvei og toalett	7.000	Staten
	Merking og skilting av to p-plasser	12.000	Staten
	Snuplass med sittegruppe	8.000	Staten

	Nytt dekke mellom turvei og kafé	7.000	Staten
Godkjenning		19.000	
Totalt		34.000	
Sørsvann	Skilting og merking av 1 p-plass	6.000	A. kommune
	Snuplass med sittegruppe	8.000	A. Kommune
Anbefaling		5.000	
Totalt		13.000	
Hove	Merking og skilting av 2 p-plasser v/ leir	12.000	Hove D&U
	Merking og skilting av 1 p-plass v/strand	6.000	Hove D&U
	Skilting til eksisterende toalett	2.000	Hove D&U
Godkjenning		18.000	
Totalt		20.000	

Froland kommune

Froland er en stor kommune i areal, men med få innbyggere sammenlignet med Arendal og Grimstad. På grunn av Osedalens nære geografiske tilknytning til Arendal vil det være naturlig å se disse kommunene i sammenheng.

Totalt ble det undersøkt fire områder i kommunen, og tre av disse er tatt med i rapporten.

Følgende områder er omtalt:

- Hauglandsfoss
- Froland Verk
- Osevollen

Områdene har god spredning langs hovedveien mellom Evje og Arendal. Nærmeste område i Arendal, Sørsvann, ligger kun en kort biltur unna.

Vi anbefaler at kommunen klarer å få ett av områdene opp til godkjent standard. På grunn av plasseringen i forhold til befolkningsmassene, og de relativt små tiltakene som trengs, anbefaler vi at Osevollen oppgraderes. De to andre vil vi anbefale for funksjonshemmede, enten med eller uten ledsager.

Hauglandsfoss

Froland kommune   **turområde**

Ikke sikret friluftsområde

Området er i utgangspunktet en rasteplass, men har kvaliteter som gjør at vi ønsker å anbefale området for funksjonshemmede. Langs vannet er det satt opp flere bord. Flere av disse vil kunne benyttes av rullestolbrukere, så lenge adkomsten fra parkeringen ble utbedret. Det er her snakk om å ha på ny grus på et 10-15 meter bredt parti. Alternativt kan det settes opp en gangbro.

På grunn av nærheten til elva vil det her kunne være aktuelt å etablere en fiskeplass.

Rasteplassen ligger allerede nær elva, så det vil være forholdsvis enkelt å anlegge en fast brygge den siste biten ut mot vannet. Fisket er godt, men begrenset til småørret (se også siste kapittel).

Parkeringen er gruset, og bygd opp rundt en rundkjøring. Det er ikke skiltet eller merket for HC-parkering, men på grunn av utforming av parkeringen er det lite sannsynlig at en vil bli parkert inne. Ved parkeringen er det også et tilrettelagt toalett. Innvendig er det noe smalt, men vil etter vår vurdering greit kunne benyttes av rullestolbrukere. Utenfor er det en kant ved døra, som gjør adkomsten vanskelig.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Turvei fra parkeringen ut til bordene må utbedres.
- Kant opp til HC-toalett må utbedres.
- Det må skiltes og merkes for HC-parkering.
- For at området skal godkjennes som fiskeplass må det etableres en fast brygge med stoppkanter. Brygga bør kunne bygges slik at den går i flukt med det allerede opparbeidede området.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Turvei fra parkeringen ut til bordene må utbedres.
- Kant opp til HC-toalett bør utbedres.

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterligere.

Vurdering

Området trenger slik det fremstår i dag få endringer for å kunne bli et fint sted for funksjonshemmede. Det trengs derimot flere endringer for å få området opp til godkjent-standard. Området ligger langt fra bebyggelse, og en er avhengig av bil for å nå området. Vi vil derfor ikke anbefale at store ressurser blir brukt på området i første omgang, da det er andre områder som ligger nærmere større befolkningsgrupper som bør prioriteres først. Det bør likevel være mulig å gjøre enkle og rimelige tiltak for å forbedre området.

Frolands verk (Trevann)

Froland kommune   **turområde**

Delvis sikret kommunalt friluftsområde

Området ligger både nær vann og i et kulturhistorisk spennende område. Fra parkeringen og ned mot vannet går det en gruset vei, men det siste stykket ned mot vannet er noe bratt, slik at ledsager bør være med.

I den delen tilhørende verket er det opparbeidet en sti inne i en parkmessig opparbeidet hage, men grusen er her for myk for rullestol og det er ikke tilfredsstillende adkomst.

Det er ikke tilrettelagt toalett for funksjonshemmede ved parkeringsplassen eller vannet, men det skal finnes inne i bygningene (Stallen). Disse var ikke åpne ved befaring, og er derfor ikke målt.

Parkeringsplassen er gruset og flat, men det er ikke merket opp og skiltet for egne HC-plasser.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- HC-toalett må settes opp, eventuelt åpning av toalett i Stallen.
- Parkeringsplasser må skiltes og merkes. Dette innebærer også asfaltering for å få tilfredsstillende merking i grunnen.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterlige.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Underlaget på turveien i hageanlegget må bli fastere. Dette kan gjøres ved å fjerne noe av grusen og så tilsette finere masse. Adkomsten bør også bedres ved å forlenge stien ut mot grusveien.
- Informasjonsplakater om områdets historie bør settes opp, og da med tilgjengelig plassering.

Vurdering

Det skal relativt mye til for å få området opp til godkjent standard. Området er også bratt mellom hageanlegget og vannet, noe som vil gjøre det vanskelig å få til en kobling mellom de to delområdene med tilfredsstillende stigning. Det er få som bor i området, og det bør gjøres en avveining mellom å benytte midler til dette området eller Osevollen. Området er for øvrig spennende og har mange kvaliteter, både med tilgang til vann og kulturhistorie.

Osevollen

Froland kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

Området ligger nær sentrum av Osedalen, og det er etter vår vurdering derfor viktig å tenke tilrettelegging. Turveien er ca. 200 meter i lengde, og ender i en bro som går videre i en sti som ikke er tilrettelagt for funksjonshemmede. Det går også en mindre turvei ned mot vannet, men denne er noe gjengrodd, og passer derfor best for rullestolbrukere med ledsager.

Tilrettelagt toalett finnes i området, men veien opp fra parkeringsplassen til toalettet er noe bratt og derfor vanskelig å komme til dersom man ikke kjører opp. Selve toalettet mangler armstøtter, slik at dorullen kommer langt unna. Det er også en terskel inn til toalettet, og tørkerull henger noe høyt på veggen.

Parkeringsplassen er stor, flat og gruset. Det er ingen egne parkeringsplasser for funksjonshemmede som er merket eller skiltet.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Fjerning av kant til toalett, samt utbedring av gangveien fram til denne.
- Armstøtter til toalett.
- Parkeringsplasser for funksjonshemmede må skiltes og merkes.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Stien ned mot vannet kan repareres eller asfalteres for å lette tilgangen i denne retningen.
- Det bør skiltes bedre til friområdet fra hovedveien.

Vurdering

Området ligger i Osedalen og det er derfor naturlig å tenke at dette området bør prioriteres foran Frolands Verk og Hauglandsfossen. Det er relativt små tiltak som skal til for å få området opp til godkjent standard. Området har også muligheter for videre forbedringer ut over dette, da det er et større flatt parti. Blant annet kan det ses på muligheten for en badeplass og eventuelt fiskeplass.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Hauglandsfoss	Utbedring av sti	5.000	Vegmyndighet
	Rampe ev. grus til toalett	5.000	Vegmyndighet
Anbefaling		10.000	
Totalt		10.000	
Osevollen	Armstøtter til toalett	10.000	F. kommune
	Utbedring av kant ved inngang til toalett	2.000	F. kommune
	Utbedring av gangvei fram til toalett	2.000	F. kommune
	Merking og skilting av 1 p-plass	6.000	F. kommune
	Forbedring av dekke i turvei til vannet	10.000	F. kommune
	Skilting til området fra vei	5.000	F. kommune
	Eventuell baderampe	100.000	F. kommune
Godkjenning		20.000	
Totalt		135.000	

Tvedestrand kommune

Tvedestrand er vår nest minste kommune i areal, men med nærmere 6000 innbyggere bør det etter vår vurdering finnes enkelte områder i kommunen som er tilrettelagt for funksjonshemmede. Tvedestrand sentrum ligger kun en liten halvtimes kjøretur unna Arendal sentrum, og det er derfor naturlig å tenke at enkelte i Tvedestrand vil kunne benytte tilbud innenfor Arendals grenser.

Totalt er det tatt med åtte områder fra Tvedestrand i denne rapporten, men vi anser at to av disse mindre aktuelle for videre tilrettelegging. Følgende områder er omtalt:

- Næs Verk
- Tjenna
- Solfjellparken
- Persøygard
- Einarsvika
- Risøya
- Nilsevik
- Ålekartjenna

Vi anbefaler at områdene Tjenna og Risøya oppgraderes til godkjent standard, både på grunn av områdenes plassering i kommunen i forhold til innbyggere og på grunn av kvaliteter og potensial knyttet til områdene. Det bør også vurderes om Næs Verk bør oppgraderes til godkjent standard, men dette må i så fall bli avklart i forhold til de kulturhistoriske verdiene.

Områdene Ålekartjenna og Nilsevik har lite potensial, og det vil være relativt ressurskrevende å oppgradere disse områdene. De resterende områdene vil slik de fremstår i dag, eller med mindre tilrettelegginger, kunne anbefales for funksjonshemmede for et besøk selv om de ikke fullt ut oppfyller kravene i veilederen.

Næs verk

Tvedestrand kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

Området innbyr både til kulturhistoriske opplevelser og naturopplevelser. Turveien går fra parkeringen og ned til en eldre, restaurert engelsk hage. Her går det grusede stier på kryss og

tvers, og man kan kikke på både planter, små vann og en kunstig anlagt rennende bekk. Underlaget består delvis av finpakket grus/sand, og grovere grus. Den grove grusen er såkalt slaggstein, og er viktig ut fra kulturhistoriske verdier. Den delen av turveien som går til lysthuset er noe vanskelig tilgjengelig for rullestolbrukere, men området er flott, så vi vil anbefale at veien forsøkes med ledsager.

Ved selve verket går det en flott foss, og det er anlagt en bro over vannet som er bred nok til at en kan ferdes med rullestol her. På andre siden av elva er det gressplen, slik at man må snu og vende tilbake.

Verket er også delvis tilrettelagt for funksjonshemmede. Innvendig finnes en kiosk/kafé, men her er disken noe høy. Ellers er det god plass innvendig for manøvrering av en rullestol.

Tilrettelagt toalett finnes innvendig i verket. Det er noe snaut med tanke på snuareal, men vi vurderer det som tilfredsstillende. Toalettet er tilgjengelig for besøkende i åpningstidene, men er utover dette stengt. Det finnes ikke noen enkeltstående toalett utenom dette, men vi anser åpningstidene på verket som gode nok til at det ikke trengs et eget toalett.

Det er reservert egen parkeringsplass for funksjonshemmede ved verket. Plassen er skiltet, men ikke merket. Underlaget er hovedsakelig grus, med noe gress i front. Hovedparkeringen er på andre siden av elva, så sjansen for å bli parkert inne er liten.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Merking av parkeringsplass.
- Forbedring av underlaget på turveien.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Skilting til HC-parkering fra veien.

Vurdering

På grunn av verdiene knyttet til det kulturhistoriske kan det være vanskelig å få turveien opp til "godkjent" standard med tanke på underlag og bredde. Området innbyr likevel til så fine opplevelser at vi ønsker å anbefale området for rullestolbrukere med ledsager. For andre med

mindre grad av funksjonshemninger er området flott. Det har vært snakk om å opparbeide stinettet ytterligere, og vi i Friluftsrådet Sør vil anbefale at det gis spillemidler til et slikt arbeid.

Tjenna

Tvedestrand kommune

badeplass

Kommunalt sikret friluftsområde

Området ligger i sentrum av Tvedestrand, rett i nærheten av kommunehuset. Området består av en strand med bakenforliggende gressplen. På stranda nærmest kommunehuset er det lagt ut en baderampe med tilhørende innretning i vannet. For å komme ut til baderampa går man først over stranda som er relativt fast, og så over en brygge. Kanten opp til brygga var etter sesongen 2010 for høy for å kunne passeres med rullestol. Brygga fører også til at rampa kommer høyere opp, slik at stigningen blir for bratt. Dersom det i stedet asfalteres eller støpes en gangvei over stranda ned til rampa, vil denne kunne monteres rett i asfalten. Dette vil forbedre adkomsten betraktelig. Alternativt kan også hele innretningen flyttes til andre siden av stranda, da det her er mindre stigning opp til gressplenen og videre til parkeringen.

Sittegrupper for funksjonshemmede finnes ved parkeringsplassen til kommunehuset. Her er det også en busstopp, slik at det er mindre attraktivt å raste her. På gressplenen er det derimot etablert flere fine sittegrupper. Disse er på grunn av underlaget utilgjengelig for rullestolbrukere uten ledsager. Det er en mulighet for å etablere en mindre turvei i området ved å asfaltere/gruse en vei fra parkeringsplassen til friområdet, over gressplenen, og mot parkeringen ved kommunehuset. Dette vil også gi tilgang til bordene.

Toalett for funksjonshemmede finnes ved parkeringsplassen til kommunehuset. Det er asfaltert opp en kant foran rampen, trolig for å lede regnvann mot sluk. Denne kompliserer adkomsten og bør fjernes. Innvendig er det noe trangt med tanke på snuareal, men vi vurderer det til å være tilfredsstillende.

Det er to parkeringsplasser i området, ett ved kommunehuset (betaling) og ett tilhørende friområdet (gratis). Det er merket og skiltet opp to parkeringsplasser for funksjonshemmede på førstnevnte parkering. Disse er for smale i henhold til kravene i veilederen, men de er plassert inntil areal der det ikke er tillatt å parkere. På det viset er det mer areal rundt plassen, og en risikerer ikke å bli parkert inne. Det er ikke reservert parkeringsplasser til funksjonshemmede ved friområdets parkering.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Forbedring av adkomsten til baderampe, samt svakere stigning på rampa.
- Skilta og merka parkeringsplasser med tilfredsstillende bredde.
- Fjerning av asfaltkant ved rampa til toalettet.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Etablere gangvei over gressplen.

Vurdering

På grunn av lokaliseringen i Tvedestrand sentrum er det svært aktuelt å få området opp til godkjent standard. Dette er også en av få badeplasser i ferskvann. Det vil kreve mindre ressurser å få dette til. Området har også potensial for å bli godkjent som turområde dersom det etableres en gangvei i området.

Solfjellparken

Tvedestrand kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

Solfjellparken ligger også i nærheten av Tvedestrand sentrum slik at området er tilgjengelig for mange. Parken er bygd opp med flere ulike element som innbyr til både klatring og annen utforskning av naturen. Innerst i området er det også etablert et mindre amfi i et naturlig søkk mellom to fjellvegger. Adkomsten og turveien for rullestolbrukere går over en gangbro høyt over terrenget. Kantene er i varierende grad sikret, og må bedres. Inngang og utgang må også forbedres for å kunne godkjenne eller anbefale området, da høy kant gjør tilgangen vanskelig.

Fra gangbroen går stien videre på skogsdekke. Her finnes en gapahuk med både sittegrupper og grillplass. Videre forbi denne ligger amfiet. Dersom det gruses opp en gangvei fra gangbro og mot amfiet blir disse områdene godt tilgjengelige for rullestolbrukere.

Toalett finnes ikke i området.

Parkeringsplass er et lite stykke unna gangbroen. Plassen er nylig anlagt, og er stor og gruset, men det er ikke reservert egne plasser for funksjonshemmede. Veien mot friområdet er flat og asfaltert den første biten, men det siste strekket er gruset og for bratt. Det er planer om å etablere parkeringsplass for funksjonshemmede øverst på grusveien, få meter fra der gangbroen starter.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt HC-toalett.
- Skilta og merka parkering.
- Sikring av gangbro (sideareal).
- Forbedring av start- og sluttpunktene.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Sikring av gangbro, og forbedring av start- og sluttpunktene.
- Skilta og merka parkering.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Skilting til parkeringsplass og turområde fra veien.
- Forbedring av underlaget fra gangbroa til amfiet.

Vurdering

Området er kupert, og det vil kreve større ressurser for å få det opp til godkjent standard. På grunn av dette, samt nærheten til Tjenna, mener vi at ressursene bør brukes andre steder. Det bør etter vår vurdering likevel være mulig med mindre tiltak å få det opp til en slik standard at vi kan anbefale området for funksjonshemmede med ledsager.

Persøygard

Tvedestrand kommune

turområde

Kommunalt sikret friluftsområde

Turveien er asfaltert og går fra parkeringsplassen og ned mot sjøen. Lengden er ca. 240 meter, med tilfredsstillende bredde. Fra friområdet er det flott utsikt ut mot Sandøya. Det er etablert sittegrupper og grillplass på svabergene, men disse er på grunn av terreng og underlag ikke

tilgjengelige for rullestolbrukere. På grunn av terrenget er stigningen på turveien stedvis for bratt for å kunne bli godkjent. Det mangler også asfaltert snuplass i enden av turveien.

Selv om det vil være vanskelig å få området opp til godkjent standard, bør det etter vår vurdering være mulig å gjøre mindre forbedringer av området slik at vi vil kunne anbefale bruken av det. Dette kan for eksempel være at det ble asfaltert et mindre område rundt grillen, eller et søkk i svaberget, slik at det også ble etablert en rasteplass for funksjonshemmede.

Toalettet i området er ikke tilpasset funksjonshemmede.

Det er store parkeringsarealer i området, da dette er knutepunktet på fastlandet for de som bor eller har hytte på Sandøya. Plassene knyttet til friområdet ligger lengst inn. Det er satt av en plass for funksjonshemmede som er både skiltet og delvis merket (mangler HC-symbolet), men plassen er for smal og må utvides.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt HC-toalett.
- Merking av en bredere parkeringsplass.
- Forbedring av turvei.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Asfaltering/støping av et mindre areal for å etablere sittegruppe, samt snuplass.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Bedre skilting til parkeringsplass for funksjonshemmede.

Vurdering

På grunn av det kupert terrenget er det meget vanskelig å få oppgradert området til godkjent standard. Det er likevel flott utsikt fra friområdet, der man kan følge med på båtlivet. Vi tilrår at det gjøres mindre forbedringer på området slik at det kan anbefales for rullestolbrukere med ledsager.

Einarsvika

Tvedestrand kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

Einarsvika består av en fin badestrand med stor gresslette. Ingen av delene er tilgjengelige for funksjonshemmede. Det er anlagt en brygge i enden av turveien, og denne vil med mindre justeringer være tilgjengelig for alle. Turveien starter ved veien og går ned til sjøen. Denne er stedvis bratt, og derfor vanskelig fremkommelig for rullestolbrukere uten ledsager. Fra parkeringsplassen er det likevel mulig å krysse rett over parkeringen og inn på turveien, slik at en unngår partiet med stigning. Underlaget bør forbedres, da dette er for mykt (grov grus).

Toalett finnes i området (eid av Gjeving Vel), men dette har vært stengt ved begge befaringene. Fra utsiden ser det ut til at toalettet er tilrettelagt med universell utforming. Ved et samarbeid mellom velforeningen og kommunen kan toalettet åpnes.

Det er ikke reserverte parkeringsplasser for funksjonshemmede. Parkeringsplassen er likevel stor, flat og asfaltert, og det skal lite til for å få satt av egne plasser som tilfredsstillende kravene.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Åpning av eksisterende toalett, eventuelt bygging av nytt.
- Forbedring av underlag (for eksempel tilførsel av sand).
- Forbedring av kanter på brygga.
- Skilting og merking av parkeringsplasser.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Forbedring av underlag på gangvei.
- Skilting og merking av parkeringsplasser.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Det burde være mulig å etablere en gruset tilkomst til sittegruppa på plenen.

Vurdering

Området er fint, men har noen begrensninger i videre muligheter for utvikling. Nærheten til Risøya gjør at vi anbefaler og heller å prioritere dette området. Det er likevel enkle grep som skal til for å forbedre området slik at vi kan anbefale bruken av Einarsvika.

Risøya

Tvedestrand kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

På Risøya finnes både en folkehøgskole og camping. Det tilrettelagte turområdet befinner seg nær campingen, der det går en 150 meter lang turvei fra parkeringen og ned til sjøen. Ved gangveien er det plassert ut flere sittegrupper. Langs sjøen er det murt opp en gresslette mellom sjøen og svabergene. Det vil trolig være vanskelig å gjøre ytterligere tilrettelegginger her, da sjøen tidvis slår opp over muren. Området er likevel flatt, og med ledsager kan en forsøke å fortsette fra gangveien.

Ved skolen er det også plasser der rullestolbrukere kan trille rundt. Området er pent, med god utsikt over sjøen.

Toalett finnes både på campingen og på skolen. Skolen har åpent det meste av året, og campingen er åpen om sommeren. Vi har ikke vært inne for å måle toalettene, men det er skiltet med HC-toalett ved campingen.

Parkeringsplassen ved campingen er stor, flat og gruset. Det er ikke reservert egne parkeringsplasser for funksjonshemmede her. Parkeringsplassen ved skolen er asfaltert, men det er heller ikke her reservert egne HC-plasser.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Skilting og merking av parkeringsplasser.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Samarbeid med folkehøgskolen om videre utvikling.

Vurdering

Risøya har stort potensial som turområde for funksjonshemmede. Da det også ligger en folkehøgskole på øya bør kommunen være åpne for et samarbeid som kan gagne begge parter. Framtidig muligheter for området kan blant annet være badeplass, fiskeplass og mulighet for heis eller lignende for å komme over i båt.

Nilsevik

Tvedestrand kommune

Ikke sikret friluftsområde

Privat område med mindre areal. Det er potensial for turvei her, men den trenger tilrettelegging. Slik området er i dag er veien ca. 50 meter i lengde, noe vi mener er for kort for å kunne ha det som turområde.

Både grillplass og brygga tilfredsstillende ikke kravene for å bli godkjent. Det er derimot tilgang til en tilfredsstillende sittegruppe.

Det er et eldre toalett i området, men dette er ikke tilrettelagt for funksjonshemmede.

Parkeringsmuligheter finnes, men det er ikke reservert egne plasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Turvei med tilfredsstillende lengde.
- HC-toalett.
- HC-parkering.

Vurdering

På grunn av forholdene er området vanskelig å tilrettelegge. Vi vil derfor anbefale at ressurser brukes på andre områder som har større potensial.

Ålekartjenna

Tvedestrand kommune

Ikke sikret friluftsområde

Området er tilrettelagt som badeområde for funksjonsfriske. Fra parkeringen går en gruset turvei opp til vannet. Adkomsten til turveien er vanskeliggjort av en kjetting som er strekt over to store stein. Underlaget på turveien er delvis grodd igjen, og stigningen er for bratt til at den kan godkjennes. Ved vannet står sittegrupper på gress.

Det finnes ikke toalett i området.

Det er ikke reservert egne parkeringsplasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Turvei med tilfredsstillende stigning og underlag.
- HC-toalett.
- HC-parkering.

Vurdering

På grunn av forholdene er området vanskelig å tilrettelegge. Vi vil derfor anbefale at ressurser brukes på andre områder som har større potensial.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Tjenna	Omlegging av kant mot toalett	4.000	T. kommune
	Forbedring av adkomst til baderampe	20.000	T. kommune
	Merking av større parkeringsplasser	2.000	T. kommune
	Ny turvei	36.000	T. kommune
Godkjenning		26.000	
Totalt		62.000	
Solfjellparken	Skilting og merking av parkeringsplass	6.000	T. sjørøverfor.
	Sikring av gangbro	30.000	T. sjørøverfor.
	Utbedring av start og sluttpunkter	20.000	T. sjørøverfor.
	Skilting til parkering og friområde	5.000	T. sjørøverfor.
	Nytt underlag bort til amfi	4.000	T. sjørøverfor.
Anbefaling		56.000	
Totalt		65.000	
Persøygard	Asfaltering av snuplass og sitteplass	6.000	T. kommune
	Sittegruppe	5.000	T. kommune
	Skilting til parkeringsplass	5.000	T. kommune
	Generelt informasjonsskilt m/tafle	40.000	T. kommune
Anbefaling		11.000	
Totalt		56.000	
Einarsvika	Merking og skilting av parkeringsplass	6.000	Gjeving Vel

	Forbedring av underlag på gangvei	10.000	Gjeving Vel
	Grusing av adkomst til sittegrupper	5.000	Gjeving Vel
	Anbefaling	16.000	
	Totalt	21.000	
Risøya	Merking og skilting av 1 p-plass	6.000	Normisjon og
	Godkjenning	6.000	sjømanns-
	Totalt	6.000	misjonen

Vegårshei kommune

Vegårshei har relativt få innbyggere (under 2000), og det bør etter vår vurdering ikke settes strengere krav enn ett godkjent område. Vegårshei ligger også nær flere av våre andre medlemskommuner, og det er derfor naturlig å tenke at enkelte vil kunne benytte tilbud innenfor andre kommuners grenser. På en annen side er Vegår viktig også for innbyggere i andre kommuner i regionen, og tilrettelegging vil derfor få positive ringvirkninger for flere enn de som bor i kommunen.

Totalt er det tatt med tre områder fra Vegårshei i denne rapporten. Følgende områder er omtalt:

- Langøya
- Høl
- Kallbergsvann

Vi anbefaler at områdene Langøya og Høl oppgraderes til godkjent standard. Begge områdene ligger ved Vegår, som er viktig i regional sammenheng. Særlig er fiskeplassen på Langøya attraktiv for innbyggere i andre kommuner. Videre ligger Høl nær sentrum, og er derfor viktig for kommunens egne innbyggere. Det skal også relativt små tiltak til for at områdene skal oppnå godkjent standard.

Kallbergsvann vil være relativt ressurskrevende å oppgradere til godkjent standard, og vi anbefaler derfor at det kun gjøres små tiltak for å forbedre området, slik at vi kan anbefale området for funksjonshemmede.

Langøya

Vegårshei kommune

fiskeplass

Ikke sikret friluftsområde

Langøya ligger i Vegår som er et flott og populært innlandsvann. Vegår blir benyttet av folk fra hele fylket til både fiske, bading og padling. Fra fiskebrygga er det flott utsikt ut over vannet. Selve brygga er av noe eldre dato. Enkelte bord er falt ut fra rekkverket, og den grusede gangveien ut til brygga er noe gjengrodd. Det skal likevel små tiltak til for å få ordnet dette.

På andre siden av veien er det en strand med flere sittegrupper. Underlaget her er naturlig sand med gress. Sittegruppene er derfor ikke tilgjengelige for funksjonshemmede.

Det finnes en bygning med både toalett og et rom som kan fungere som omkleddningsrom. Innvendig er toalettet tilfredsstillende, men rampen som er bygd utenfor er noe bratt i forhold til veilederen. Tatt i betraktning at dette er en fiskeplass, og at besøkende derfor må ha noe styrke i overkropp, fremstår ikke stigningen som uoverkommelig. Det er derimot en ca. 15 meter strekning fra veien til rampa som bør gruses.

Parkeringsplassen er noe kupert, og består av en naturlig sandslette med noe gress i. Underlaget er fast, men ikke helt flatt. Det er ikke skiltet eller merket egen plass for funksjonshemmede. For å komme til fiskebrygga må man krysse veien, men denne er ikke særlig trafikkert.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Utbedre adkomstvei til toalett.
- Asfaltere/gruse, skilte og merke parkeringsplass.
- Utbedre gangvei til brygga.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Reparere rekkeverket på brygga.
- Gruse opp en turvei til sittegruppene ved stranda.

Vurdering

Vegår er som nevnt over en populær fiskeplass for hele fylket. Fisket er godt, og området er også fint estetisk. Vi mener derfor at tiltak som settes inn her vil gagne alle våre medlemskommuner. Området er slik det fremstår i dag en fin fiskeplass som vi vil kunne anbefale til funksjonshemmede. Det skal derimot små tiltak til for at området kan godkjennes som fiskeplass., og vi anbefaler at dette gjøres.

Høl

Vegårshei kommune

badeplass

Ikke sikret friluftsområde

Badeplassen ligger kort vei fra Vegårshei sentrum, i sørenden av Vegår. Badeplassen er tilrettelagt for funksjonshemmede ved baderampe. Stigning på rampa er tilfredsstillende, men stigningen fra parkeringsplassen og ned til rampa er noe bratt. Med ledsager skulle likevel dette gå greit.

Det er ingen tilrettelagte sittegrupper i området, noe som med fordel kunne blitt utplassert.

Det finnes et tilrettelagt toalett ved parkeringsplassen. Det trengs mindre tilrettelegginger for å få dette godkjent. Først og fremst må inngangspartiet gruses for å fjerne kanten inn til toalettet. Det bør også monteres innvendig dørhåndtak på hengslesiden.

Parkeringsplassen er gruset, og det er ikke skiltet eller merket egne plasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Utbedring av inngang til toalett.
- Skilting og merking av parkeringsplasser.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Tilrettelegging med sittegruppe.

Vurdering

Det er små tiltak som skal til for at området kan oppnå godkjent standard, og vi anbefaler derfor at dette gjøres. På grunn av naturlig stigning fra parkeringsplass og ned til vannet bør ledsager være med.

Kallbergsvann

Vegårshei kommune

fiskeplass

Ikke sikra friluftsområde

Fiskeplassen er tilrettelagt ved at det er bygget en brygge ved vannet. Det er skiltet fra veien med "Fiskebrygge for funksjonshemmede". Selve brygga er tilfredsstillende, med rekkverk på

den ene siden og stoppkant på de to andre. På rekkverket henger en postkasse med informasjon om fiskemulighetene. Adkomsten til brygga er derimot noe vanskelig, da den består av gress. Det er her ca. 5 meter som bør gruses.

Det er ikke tilrettelagte sittegrupper eller benker i området.

Det er ikke toalett tilknyttet området.

Det er ikke satt av egne parkeringsplasser for funksjonshemmede. Området er likevel så avgrenset i utstrekning at man enkelt kan si ifra til eventuelle nye besøkende om at man har behov for plass ved bilen sin, og sjansen for å bli parkert inne er etter vår vurdering derfor veldig liten.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt HC-toalett.
- Skilting og merking av parkeringsplass.
- Grusing fra turvei til brygge.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Grusing fra turvei til brygge.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Tilrettelegging med sittegruppe.

Vurdering

Vi anbefaler at ressurser heller brukes til å oppgradere Langøya enn Kallbergsvann, men området kan være et godt alternativ dersom man har behov for litt avveksling.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Langøya	Utbedre adkomstvei til toalett	10.000	V. kommune
	Tilrettelegge for parkeringsplass	8.000	V. kommune
	Utbedre gangvei til brygga	4.000	V. kommune

	Reparere rekkverk på brygga	4.000	V. kommune
	Gruse opp turvei til sittegrupper	10.000	V. kommune
	Godkjenning	22.000	
	Totalt	36.000	
Høl	Utbedring av inngang til toalett	5.000	V. kommune
	Skilting og merking av parkeringsplass	6.000	V. kommune
	Tilrettelagte sittegrupper	5.000	V. kommune
	Godkjenning	11.000	
	Totalt	16.000	
Kallbergsvann	Grusing av turvei til brygge	5.000	Jeger og Fisk
	Tilrettelagte sittegrupper	5.000	Jeger og Fisk
	Anbefaling	5.000	
	Totalt	10.000	

Risør kommune

Risør kommune er vår minste i areal, men har nærmere 7000 innbyggere. Kommunen har vært tidlig ute og tilrettelagt flere flotte områder. Et av områdene har også vunnet en pris for det flotte arbeidet som er lagt ned i området. Dette kommer både kommunens innbyggere, turister og innbyggere i nabokommuner til gode. Risør ligger geografisk nær Tvedestrand og Gjerstad, og kan også enkelt benytte tilbud innenfor disse kommunene.

Totalt er det tatt med følgende fire områder fra Risør:

- Brøbergvann
- Sagjordet
- Urheia
- Randvika

Vi anbefaler at områdene Sagjordet og Randvika oppgraderes til godkjent standard. Begge områdene ligger sentrumsnært, og er på den måten viktig for kommunens innbyggere. Det er også relativt små tiltak som skal til for at områdene skal oppnå godkjent standard.

Videre anbefaler vi at områdene Brøbergvann og Urheia til funksjonshemmede som vil ha en avveksling. Urheia kan fungere som en liten utfordring for de som er interessert i det.

Brøbergvann

Risør kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

Området er i utgangspunktet en rasteplass beliggende langs gamle E18. Plassen ligger billedskjønt til, med god utsikt utover vannet, og vi ønsker derfor å anbefale området. Fra parkeringsplassen går det en gang- og sykkelveg sørover mot Søndeled som kan følges et stykke nedover vassdraget.

Det er flere tilrettelagte sittegrupper mellom vannet og parkeringsplassen.

Det finnes et eldre tilrettelagt toalett i området, men på grunn av dato er dette ikke tilfredsstillende etter kravene i veilederen. Det er ikke nok snuareal eller sideareal innvendig i toalettet. Det er også en noe høy kant inn gjennom døra.

Parkeringsplassen er stor, flat og asfaltert. Det er ingen skilta eller merka parkeringsplasser for funksjonshemmede. På grunn av utformingen av parkeringsplassen skulle det likevel være relativt greit å parkere slik at man ikke ble parkert inne.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt / ombygging av HC-toalett.
- Skilta og merka parkeringsplass.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterligere.

Vurdering

Området har etter vår vurdering ikke stort nok potensial til at vi vil anbefale å bruke ressurser på å oppgradere området til godkjent standard. Risør kommune har i forhold til kommunens størrelse andre områder som bør få større fokus, der det kreves svært få ressurser for å få området godkjent. Rasteplassen ved Brøbergvann kan likevel være et godt alternativ, både til de som liker å kikke utover vannet og de som liker å følge med på trafikken.

Sagjordet

Risør kommune

turområde med muligheter for fiske

Ikke sikret friluftsområde

Sagjordet er et særdeles godt tilrettelagt område, og vant i 2001 Årets Friluftslivsområde i kategori friluftslivsområder tilrettelagt for funksjonshemmede. Rundt plassen går det en turvei på ca. 90 meter. Turveien er stedvis noe smal i forhold til veilederen, men er asfaltert og relativt flat. Vi mener derfor at denne bør kunne godkjennes. Fra hele området er det fin utsikt utover havet.

Turveien går både innom en grillplass med sittegrupper og en brygge der det er muligheter for fiske. Brygga mangler høy nok stoppkant i forhold til standarden (ca. 5 cm).

Toalettet er universelt utformet. Forslag til forbedringer er likevel oppføring av innvendig dørhåndtak ved hengslene og å henge dorullen på armstøttene.

Parkeringsplassen er flat og asfaltert, men det er ikke avsatt egne plasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Skilting og merking av parkeringsplasser.
- Heving av stoppkant ved brygge.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterligere.

Vurdering

Området er meget godt tilrettelagt slik det fremstår i dag. Det ligger også svært nær sentrum, noe som gjør det ekstra attraktivt. Det krever bare mindre endringer for å få området godkjent, og vi anbefaler at dette gjøres.

Urheia

Risør kommune

turområde med mulighet for fiske

Kommunalt friluftsområde

Urheia ligger på en kolle i sentrum. Området var tidligere en festning, og det finnes mange spor av dette i dag. Deler av det gamle anlegget er gjerdet inn, mens andre er tilgjengelige for en nærmere kikk. I området er det også to mindre vann der det finnes både abbor og ørret. Hele området er tilrettelagt for friluftsliv, men ikke alle delene er like tilgjengelige for alle.

Det er to innfallspor til området. Fra Buvikbakken er det egen parkering ved Risørflekken. Funksjonshemmede har mulighet til å kjøre videre på turveien og parkere ved museet. Fra denne plassen går løypene i to retninger, i tillegg til veien som allerede er kjørt på. Den mest

tilgjengelige veien går ut mot en eldre kanonstilling. Turveien ut hit er stedvis bratt, og underlaget består dels av røtter. Det er likevel fin utsikt her, så det er forsøket verd. Den andre veien går bratt ned mot et av vannene, og er ikke å anbefale. Det går likevel å følge veien en har kjørt på et lite stykke tilbake, for så å vende opp igjen mot vannene. De anbefales å ha med ledsager på disse turene.

Fra Krana går en turvei inn fra en annen parkeringsplass. Turveien er her både bredere og flatere enn området nær Buvikbakken. I tillegg er underlaget bedre ved at det ikke er røtter i grusen. Lengden av denne turen kan avgjøres av den enkelte, men vi anbefaler å ha med ledsager første gang for å bli kjent med området.

Toalett var ved befaring ikke tilgjengelig (åpent) på noen av områdene, men det blir per dags dato etablert et toalett ved turveien fra Krana.

Parkeringsplassene på begge områdene er gruset. Det er ikke skiltet eller merket egne plasser for funksjonshemmede på noen av stedene. Opp fra Buvikbakken er parkeringsplassen noe kupert på grunn av røtter, men da det ikke er tillatt for andre å parkere her er sjansen for å bli parkert inne minimal. Parkeringsplassen opp fra Krana er flatere med bedre underlag, men her parkerer også andre, slik at man må parkere litt strategisk for ikke å bli parkert inne.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- HC-toalett.
- Utbedring av sti med tanke på stigning og underlag.
- Skilte og merke parkeringsplasser.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Skilte og merke parkeringsplass opp fra Krana.

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterligere.

Vurdering

Området er på grunn av terrenget vanskelig å få opp til godkjent standard. Området er likevel spennende med tanke på utfordringer og mestring, og vi vil derfor anbefale at det skiltes og merkes en parkeringsplass ved Krana. Kommunen er per dags dato aktuelle for å overta anlegget

fra festningsbygg. Hva som skjer da er ikke kjent, men det etableres nå et toalett i området, og kommunen har ønske om lysløype i hovedtraseen.

Randvik

Risør kommune

badeområde med muligheter for trilletur

Kommunalt friluftsområde

Randvika er sammen med Sagjordet to av Risørs beste områder med tanke på tilrettelegging. Randvika er tilrettelagt som badeplass, men det går lange slake turveier i begge retninger fra parkeringsplassen, så trilletur er også mulig.

Den ene turveien ender i et bryggeanlegg ved sjøen. Installasjonen består av en flytebrygge forankret i land ved en bryggefront. Ytterst på flytebrygga er det huket på en badebrygge som kan heves og senkes i vannet ved hjelp av to store sylinderrør. Stigningen vil derfor avhenge av nivået på badebrygga. Adkomsten til bryggeanlegget er god med unntak av et parti på ca. 20 meter med gress mellom turveien og anlegget.

Det er ikke tilrettelagt med sittegrupper eller bord for funksjonshemmede.

Det er bygd et nyere tilrettelagt toalett nær stranda. Med unntak av sideareal er toalettet godkjent i forhold til veilederen. Innvendig mangler det ca. 10 cm, og utvendig mangler det ca. 50 cm i forhold til standarden. Vi vil likevel kunne regne toalettet som godkjent med ledsager, og på sommeren mangler det ikke på folk å spørre om hjelp til åpning av dør.

Parkeringsplassen er svært stor, flat og gruset. Det er ikke skiltet eller merket parkeringsplasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Skilting og merking av parkeringsplasser.
- Utbedring av vei fra turvei til brygge.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Skilting og merking av parkeringsplasser.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Tilrettelegging med sittegruppe.

Vurdering

Området er flott, og er av flere dratt fram som et godt eksempel på hvordan tilrettelegge for funksjonshemmede. I forhold til standarden satt i veilederen er likevel ikke området å regne som godkjent. Vi anbefaler at dette gjøres.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Sagjordet	Skilting og merking av 1 p-plass	6.000	Samarbeid
	Heving av stoppkant	5.000	
Godkjenning		10.000	
Totalt		10.000	
Urheia	Skilting og merking av 1 p-plass	6.000	R. kommune
	Anbefaling	5.000	
Totalt		5.000	
Randvika	Skilting og merking av 2 p-plasser	12.000	R. kommune
	Utbedring av vei fra turvei til brygge	5.000	R. kommune
	Tilrettelagt sittegruppe	5.000	R. kommune
Godkjenning		17.000	
Totalt		22.000	

Gjerstad kommune

Gjerstad kommune er relativt liten både i areal og innbyggertall. Vi mener likevel at kommunen bør ha minst ett godkjent område. Det er kort vei til Risør og Vegårshei, og innbyggere i Gjerstad kan derfor enkelt benytte seg av også disse områdene, som har både fiskeplasser og badeplass.

Totalt ble fire områder vurdert, men bare to av disse er tatt med i rapporten:

- Heilandsvann
- Fiane Skole

Ingen av områdene ligger nær godkjent standard, og områdenes potensial er også begrenset. Av de to har Heilandsvann størst muligheter, blant annet med fiske. Fiane Skole ligger derimot bedre til rent geografisk i forhold til der folk bor. Det ligger også i nærområdet til skolen og idrettsanlegget, slik at samarbeid om vedlikehold kan være enklere. Begge områdene vil være ressurskrevende å få opp til godkjent standard.

Vi anbefaler at Gjerstad forsøker å finne et alternativt område som kan tilrettelegges opp til godkjent standard, gjerne i nærheten av befolkningsgrupper som kan ha særlig utbytte av tilrettelegging. Det kan da tenkes i retning av samdrift med skoler, idrettsforeninger eller aldershjem, og det bør vurderes hvordan videre potensial av området er, for eksempel med muligheter for lengre trilleturer, fiske og eventuelt bading.

Når det gjelder de to områdene i rapporten anbefaler vi at det gjøres mindre tiltak for å bedre verdien av dem.

Heilandsvann

Gjerstad kommune

turområde med framtidig mulighet for fiske

Ikke sikret friluftsområde

Området er i utgangspunktet en rasteplass nord i Gjerstad. Området er forsøkt tilrettelagt med fiskebrygge, men denne er enten ikke ferdigstilt eller forfalt etter bygging. Vi ønsker slik brygga fremstår i dag ikke å anbefale rullestolbrukere å benytte denne. Det består av store stein som delvis er falt ut, og det er ingen stoppkant.

Turveien består av parkeringsplassen, og er ca. 50 meter i lengde. Denne er flat med godt underlag og tilfredsstillende stigningsforhold. Det er fin utsikt utover vannet, og det er satt opp flere sittegrupper på rasteplassen. Disse har en noe problematisk utforming, da personer på kortsidene blir sittende midt imot støttene til taket.

Toalettet er for trangt for å bli godkjent, både med tanke på snuareal og sideareal. Det er heller ikke armstøtter ved toalettet, og ved døra er det en høy kant som gjør innkjøring med rullestol vanskelig.

Det er ikke merket eller skiltet egne parkeringsplasser for funksjonshemmede. Parkeringen skjer langs en gruset vei mellom ut- og innkjøringen, slik at det naturlige blir å parkere langs veien. Sjansen for å bli parkert inne er derfor liten.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt / ombygging av HC-toalett
- Skilting og merking av parkeringsplass

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Utbedring av brygge.
- Ny sittegruppe som er bedre tilrettelagt for funksjonshemmede.

Vurdering

Området er krevende ressursmessig å utbedre da det kreves nytt toalett for å oppnå godkjent standard. Sammenlignet med det andre alternativet, Fiane skole, er det likevel trolig noe enklere å oppnå denne statusen, da terrenget tillater en tilrettelegging. Vi har derfor valgt å vise hva det kreves for godkjent standard i budsjettet.

På grunn av områdets begrensning i potensial, samt den lange avstanden til hvor flesteparten av folk bor i Gjerstad, anbefaler vi at det søkes ut et alternativt område dersom kommunen ønsker å få ett godkjent område i kommunen, for eksempel ved idrettsbanen ved Gjerstadvannet, eller ved aldersheimen.

Fiane skole

Gjerstad kommune

turområde

Ikke sikret friluftsområde

Området ligger svært nær skolen og idrettsanlegget på Fiane. Fra parkeringsplassen går det en gruset turvei ned til en liten kulp og en bekk. Turveien er ca. 50 meter i lengde, og det har kommet opp noe gress i grusen. Videre er stigningen ned til kulpen for bratt for å kunne bli godkjent. Sittegrupper er satt opp i noe avstand fra turveien, og er plassert på gress. Gressletta er flat, men en forbedring av underlaget er å foretrekke.

Turveien ender i et bryggeanlegg ved kulpen. Opp til brygga er det en liten kant som kan fjernes ved påføring av grus/sand.

En alternativ rute fra parkeringsplassen går opp til en gruset rundløype i skogen. Rett ved rundløypa finnes en lavvo, og området rundt denne er flatt. Selve løypa er stedvis noe bratt, men med ledsager vil det være mulig å komme fram til lavvoen. På den siste biten inn til lavvoen er det kommet noe gress i grusen.

Det er satt opp et toalett mellom parkeringen og kulpen, men dette er ikke tilrettelagt for funksjonshemmede.

Parkeringen er flat og asfaltert, men det er ikke reservert egne plasser for funksjonshemmede. Dersom man parkerer i enden av rekka blir man trolig ikke parkert inne.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt HC-toalett.
- Utbedring av turvei.
- Skilting og merking av parkeringsplass.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Utbedring av turvei til kulp og lavvo.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Gruse opp turvei til sittegrupper ved kulpen.

Vurdering

På grunn av stigningsforholdene på stedet vil det være vanskelig rent teknisk å få området opp til godkjent standard. Det vil også være ressurskrevende å forsøke dette. Tatt i betraktning sambruk med idrettslag og skolen vil det derimot være aktuelt å bruke noen ressurser på å forbedre området.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Heilandsvann	Nytt HC-toalett	300.000	Vegmyndighet
	Skilting og merking av 1 p-plass	6.000	Vegmyndighet
	Utbedring av brygge (tre)	100.000	Vegmyndighet
	Ny sittegruppe	5.000	Vegmyndighet
Godkjenning		306.000	
Totalt		411.000	
Fiare Skole	Utbedring av turvei til lavvo	10.000	G. kommune?
	Utbedring av turvei til kulp	10.000	G. kommune
	Ny turvei til sittegrupper	10.000	G. kommune
Anbefaling		20.000	
Totalt		30.000	

Åmli kommune

Åmli kommune er vår største kommune i areal, men minst i innbyggertall. Geografisk ligger kommunen i utkanten i forhold til våre andre kommuner, men det er relativt kort vei fra sentrum og ned til andre kommuner. Blant annet er Arendal innen en times kjøretur. Vi mener at kommunen bør kunne ha ett eget godkjent område, og ellers ha mulighet for å benytte andre områder i nærliggende kommuner.

Følgende områder er med i rapporten:

- Åmli sentrum
- Vikvatn
- Nelaug

Vi anbefaler at Åmli sentrum oppgraderes til godkjent standard. Dette både på grunn den sentrale beliggenheten, og på grunn av de små tiltakene som trengs for å oppnå denne standarden.

Videre vil vi at det gjøres mindre tiltak ved Vikvatn for at vi kan anbefale dette. Nelaug anser vi som lite aktuell, og vi vil ikke anbefale at det gjøres videre tiltak her.

Åmli sentrum

Åmli kommune

turområde med fiskemuligheter

Kommunalt friområde

Området ligger som navnet tyder i sentrum av Åmli. Det er her tilrettelagt for mange aktiviteter, med lekeapparater, tennisbane, sandvolleybane, minigolf, badebrygger, grillplass og turveier. I tillegg ligger området nær idrettsanlegget. Ikke alle av disse fasilitetene vil kunne benyttes av funksjonshemmede, men området er relativt flatt så det er lov å prøve seg.

Selve turveien deler seg når en går fra parkeringsplassen. Den ene veien går ut til en molo, og den andre forbi grillplassen og mot en tilrettelagt brygge der det er mulighet for fiske. Fram mot brygga er det grodd noe gress i grusen som bør fjernes. Selve brygga er tilfredsstillende, og det er et spesielt bord plassert her, der den ene benken er fjernet for å komme inntil med rullestol.

Adgangen til grillplassen er vanskeliggjort ved at det er gress mellom turveien og anlegget, og det mangler ca. 10 meter med fast underlag for å gjøre denne delen av området tilgjengelig for alle. Også her er det et fint bord for rullestolbrukere.

Turveien som går ut på moloen ender ca. 10 meter før vannet. Dersom det gruses ut til vannet er det også her mulig å fiske.

Det er to tilrettelagte toalett i området, ett for herrer og ett for damer. Det mangler nok sideareal på den ene siden av toalettet, men da toalettene er speilvendte er det bare å benytte det andre toalettet ved problemer. Den eneste mangelen i forhold til standarden er armstøtter ved toalettene. Parkeringsplassen er flat og asfaltert men det mangler reserverte plasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Armstøtter til toalett.
- Skilting og merking av parkeringsplasser.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- Gruse turvei fram til grillplass.
- Gruse turvei fram til brygge og molo.

Ytterligere anbefalte tiltak

- ✓ Ingen ytterligere.

Vurdering

Flott område som det allerede er gjort mye med for å tilrettelegge for funksjonshemmede. Det er også videre muligheter for området dersom det er ønskelig, for eksempel med baderampe. Da det er små tiltak som trengs for å forbedre området og få det opp til godkjent standard anbefaler vi at dette gjøres. Andre kan med fordel se på hvordan bordene er utformet da de ser ut til å være bedre enn de klassiske sittegruppene med to benker og et bord skrudd sammen.

Vikvatn

Åmli kommune

fiskeplass

Ikke sikret friluftsområde

Fiskeplassen ligger langs en bomveg, og området er vanskelig å finne dersom man ikke vet hvor man skal. Det mangler skilting til området fra både hovedveg og ved bomveg. Selve bompengestasjonen er vanskelig tilgjengelig for funksjonshemmede. Kassa henger på et stativ separert fra veien av en grøft og vegetasjon. Kassa for fiskekort er enda mer utilgjengelig, og henger to meter fra veien.

Selve fiskeplassen er ved relativt god standard. Vi vil likevel anbefale at ledsager er med første gang. Fiskeplassen er bygd opp enkel ved at det er lagt ut grus på svaberget. Dette er flatt og fast underlag, men det er ikke stoppkanter mot vannet.

Det er ikke tilrettelagt for egne bord for funksjonshemmede, og både en platting med bord og stoler, og en bygd sittegruppe er utilgjengelig. Det finnes også en lavvo på området, men inngangspartiet til denne er både for smal og med terskel.

Det finnes et toalett på plassen, som er bygd om fra en tidligere kiosk. Toalettet er ikke tilrettelagt for funksjonshemmede. Plassen inne er for trang, og det er et stort trinn opp for å komme inn døra. Dette kan forbedres noe ved å legge ut en rampe, da toalettet ligger lavere enn veien, men det kan ikke oppnås full godkjenning uten en større ombygging.

Parkeringsplassen er gruset og er bygd opp som en utvidelse av veien. Det er ikke tilrettelagt for egne plasser for funksjonshemmede.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Nytt / ombygging av HC-toalett.
- Skilting og merking av parkeringsplass.
- Stoppkanter ved vannkanten.

Tiltak for å oppnå anbefalt-standard

- ✓ Ingen ytterligere.

Ytterligere anbefalte tiltak

- Bedre skilting fra veien.
- Endring av plasseringen på tavlene med bompenger og fiskekort.

Vurdering

Området ligger i enden av en bomvei, og det kan derfor ikke garanteres at denne er åpen til enhver tid. På grunn av dette, og den relativt lange avstanden til store brukergrupper, anbefaler

vi ikke at det brukes store ressurser på å få området opp til godkjent standard. Området er slik det ligger i dag likevel tilgjengelig for store brukergrupper, og vi vil derfor kunne anbefale et besøk med ledsager.

Nelaug

Åmli kommune

turområde

Området har fine fasiliteter, men i liten grad universelt utformet. Det er mangelfull skilting til området, og parkering er vanskelig. Det er satt opp toalett, men dette var låst ved befaringslik at vi ikke fikk tatt mål.

Tiltak for å oppnå godkjent-standard

- Turvei med tilfredsstillende forhold.
- HC-toalett.
- HC-parkering.

Vurdering

Det vil være vanskelig å tilrettelegge området ytterligere. Vi vil derfor anbefale at ressurser brukes på andre områder som har større potensial.

Tiltak og økonomi

Område	Tiltak	Kostnad	Eier/ansvar
Åmli sentrum	To par armstøtter	16.000	Å. kommune
	Skilting og merking av 1 p-plass	6.000	Å. kommune
	Grusing av vei fram til grillplass	5.000	Å. kommune
	Grusing av vei fram til brygge og molo	10.000	Å. kommune
Godkjenning		22.000	
Totalt		37.000	

Oppsummering

Vi har innen våre medlemskommuner ingen områder som kan kalles godkjent ifølge veilederen vi har benyttet til denne rapporten. Det er derimot flere områder der det trengs svært få tiltak for å få området opp til godkjent standard. Totalt anbefaler vi at 15 områder oppgraderes til godkjent standard. Det er også 19 andre områder som etter vår vurdering vil gi en så god naturopplevelse, at vi vil anbefale et besøk hit selv om områdene ikke kan godkjennes. Vi anbefaler da å ta med en ledsager ved første besøk før man blir kjent med området.

Etter vår vurdering ligger flere av kommunen så nær hverandre at det er naturlig å vurdere tilbudet til funksjonshemmede over kommunegrensene. Vi ønsker likevel at hver kommune bør ha minst ett område. Når det gjelder de mer kostbare tilretteleggingene (badeplass og fiskeplass) mener vi det minst bør være to av hver, ett i østre region og ett i vestre region.

Turområder

Generelt er det et godt tilbud i våre kommuner når det gjelder turområder. Det er flere steder det er tilrettelagt med parkeringsplasser, toalett og asfalterte eller grusede veier/stier. Lengden av disse varierer, men ligger hovedsakelig på noen hundre meter. Således er det en generell mangel på lengre strekninger, men her kan det også benyttes eksisterende gang- og sykkelveier i kommunen. Det er også lengre strekninger på Hove som har både godt underlag og tilstrekkelig bredde. Dersom man har hjelp av ledsager vil de aller fleste kunne komme seg rundt på disse rundene. Topografien setter begrensninger på de fleste områdene på hvor lange veier en kan lage med universell utforming.

Badeplasser

Badeplasser er dyre å tilrettelegge, og vi mener derfor at flere kommuner kan benytte seg av samme tilbudet. Vi anbefaler at samtlige av våre fem badeområder (Groos, Hove, Tjenna, Høl og Randvik) oppgraderes til godkjent standard. Her er det en god fordeling geografisk. Det er også en god fordeling mellom badeplasser i sjø (3) og i ferskvann (2).

Tilrettelegging av baderamper har vist seg å være noe problematisk. Tilfredsstillende vedlikehold er vanskelig, likeså muligheten til å få liten nok stigning på baderampen til at området kan godkjennes. Andre problemer som kan oppstå er glatt underlag. Vi har også merket oss at mange av baderampene tas opp, og at de dermed ikke er tilgjengelige for folk. I tillegg kan problemer med bruk av privat rullestol oppstå, ved for eksempel at brukere ikke ønsker å

benytte egen rullestol i vannet slik at denne blir bløt i stoffet. Saltvann kan også tenkes å bli et problem på enkelte rullestoler.

Plasseringen av badeplassen er også viktig å tenke på. Vannet bør ha god temperatur, da det for sterkt bevegelseshemmede kan være vanskelig å få varme i kroppen igjen etter en kald dukkert.

Fiskeplasser

I likhet med badeplasser er det forholdsvis dyrt å tilrettelegge med bryggeanlegg. Vi mener derfor at også her kan flere kommuner benytte seg av samme anlegget. Generelt er tilgangen til å fiske i sjø god, da større offentlige brygge- og kaianlegg i sentrum godt kan benyttes til dette formålet. Det bør likevel finnes enkelte tilrettelagte anlegg, samt noen anlegg ved ferskvann. Av våre undersøkte plasser anbefaler vi at seks av totalt elleve plasser oppgraderes til godkjent standard. Fire av de seks plassene er ved sjø. Ved de to ferskvannsplassene skjer fisket i Vegår og i Nidelva.

Når det gjelder fiskeplasser setter ikke veilederen noen bestemte krav til type fiske som tilbys eller kvaliteten på dette. Kunnskap til hvor fisken står i de enkelte områdene er her vel så viktig som selve utforming av brygga. Etter vår vurdering vil det være lite poeng å tilrettelegge på en god teknisk måte der det finnes lite fisk. En spennende aktivitet vil kunne være laksefiske. I våre medlemskommuner er det ikke tilrettelagt for noen plasser der man kan fiske etter laks.

Muligheten er tilstede både i Nidelva og i Storelva, og de enkelte kommunene kan vurdere om det er muligheter for å få til en slik plass.

Samlede tiltak og økonomi

Under følger en oversikt over alle våre anbefalte tiltak, samt et grovt anslag av hva tiltakene vil koste. De reelle kostnadene vil kunne variere mellom kommunene og områdene, ut fra hvor mye arbeid som kreves for installering på de enkelte områdene og standard på tiltakene. Toalett vil for eksempel variere kraftig i pris avhengig av grunnforholdene der toalettet skal plasseres, tilkomst til området og standarden på toalettet. Prisanslagene under må derfor avklares nærmere med hver enkelt kommune.

For kolonnen eier/ansvar har vi skrevet opp eier av det sikrede friluftsområdet. For de statlig sikra friluftsområdene har staten avtale om at det er kommune som står for drift og opparbeiding. Av de områdene vi har undersøkt er det også enkelte privateide områder som foreninger har opparbeidet, uten at områdene er sikret som friluftsområder av staten. Videre er det i Grimstad flere områder som Grimstad Byselskab har kjøpt opp, og som kommunen har drift av. Der vi ikke kjenner til eierforholdene har vi skrevet ukjent.

Vi har ikke vurdert kostnadene ved vedlikehold og tilsyn. For enkelte av områdene er hærverk et stort problem, og årlige kostnader ved reparasjoner vil kunne bli svært store. Videre vil tømming og vask av offentlige toalett kunne koste kommunene, som normalt står for driften av også statlig eide områder.

Område	Tiltak	Anslag	Eier/ansvar
Kalvehageneset	Skilting av 3 parkeringsplasser	15000	Staten
	Utbedring av rampe til toalett	5000	Staten
	Utvidelse av asfaltert sittegruppe	5000	Staten
Groos	Nytt HC-toalett	300000	Staten
	Knytte områdene sammen med sti	50000	G. Byselskab
	Bryggekant ved rampe	5000	G. Byselskab
	Bryggekant ved kafé	10000	Staten
	Informasjonsskilt m/tavle	40000	Staten
	Sittegrupper	10000	Staten
Marivold	Asfaltere opphold i turvei	2000	Staten
	Merking av to p-plasser	1000	G. Byselskab
	Utbedring av adkomst til toalett	4000	G. Byselskab
	Reasfaltering av turvei	100000	G. Byselskab
	Stoppkant brygge	2.000	G. Byselskab
	Skilting til parkering	5000	G. Byselskab
	Informasjonsskilt m/tavle	40000	G. Byselskab
Sandodden	Parkeringsplass	40000	G. kommune

	Toalett	300000	G. kommune
Hasseltangen	Nytt HC-toalett	300000	G. kommune
	Heving av kant på brygge	2000	G. kommune
	Sittegruppe	5000	G. kommune
Rosholttjern	Ny rampe til brygge	40000	Ukjent
Stølsviga	Nytt dekke mellom turvei og toalett	7000	Staten
	Merking og skilting av to p-plasser	12000	Staten
	Snuplass med sittegruppe	8000	Staten
	Nytt dekke mellom turvei og kafé	7000	Staten
Sørsvann	Skilting og merking av 1 p-plass	6000	A. kommune
	Snuplass med sittegruppe	8000	A. Kommune
Hove	Merking og skilting av 2 p-plasser v/ leir	12000	A. kommune
	Merking og skilting av 1 p-plass v/strand	6000	A. kommune
	Skilting til eksisterende toalett	2000	A. kommune
Hauglandsfoss	Utbedring av sti	5000	Vegmyndighet
	Rampe ev. grus til toalett	5000	Vegmyndighet
Osevollen	Armstøtter til toalett	10000	F. kommune
	Utbedring av kant ved inngang til toalett	2000	F. kommune
	Utbedring av gangvei fram til toalett	2000	F. kommune
	Merking og skilting av 1 p-plass	6000	F. kommune
	Forbedring av dekke i turvei til vannet	10000	F. kommune
	Skilting til området fra vei	5000	F. kommune
	Eventuell baderampe	100000	F. kommune
Tjenna	Omlegging av kant mot toalett	4000	T. kommune
	Forbedring av adkomst til baderampe	20000	T. kommune
	Merking av større parkeringsplasser	2000	T. kommune
	Ny turvei	36000	T. kommune
Solfjellparken	Skilting og merking av parkeringsplass	6000	T. sjørøverfor.
	Sikring av gangbro	30000	T. sjørøverfor.
	Utbedring av start og sluttpunkter	20000	T. sjørøverfor.
	Skilting til parkering og friområde	5000	T. sjørøverfor.
	Nytt underlag bort til amfi	4000	T. sjørøverfor.
Persøygard	Asfaltering av snuplass og sitteplass	6000	T. kommune
	Sittegruppe	5000	T. kommune
	Skilting til parkeringsplass	5000	T. kommune
	Generelt informasjonsskilt m/tavle	40000	T. kommune
Einarsvika	Merking og skilting av parkeringsplass	6000	Gjeving Vel
	Forbedring av underlag på gangvei	10000	Gjeving Vel
	Grusing av adkomst til sittegrupper	5000	Gjeving Vel
Risøya	Merking og skilting av 1 p-plass	6000	N & S-misjonen
Langøya	Utbedre adkomstvei til toalett	10000	V. kommune
	Tilrettelegge for parkeringsplass	8000	V. kommune
	Utbedre gangvei til brygga	4000	V. kommune
	Reparere rekkverk på brygga	4000	V. kommune
	Gruse opp turvei til sittegrupper	10000	V. kommune
Høl	Utbedring av inngang til toalett	5000	V. kommune

	Skilting og merking av parkeringsplass	6000	V. kommune
	Tilrettelagte sittegrupper	5000	V. kommune
Kallbergsvann	Grusing av turvei til brygge	5000	Jeger og Fisk
	Tilrettelagte sittegrupper	5000	Jeger og Fisk
Sagjordet	Skilting og merking av 1 p-plass	6000	Samarbeid
	Heving av stoppkant	5000	Samarbeid
Urheia	Skilting og merking av 1 p-plass	6000	R. kommune
Randvika	Skilting og merking av 2 p-plasser	12000	R. kommune
	Utbedring av vei fra turvei til brygge	5000	R. kommune
	Tilrettelagt sittegruppe	5000	R. kommune
Heilandsvann	Nytt HC-toalett	300000	Vegmyndighet
	Skilting og merking av 1 p-plass	6000	Vegmyndighet
	Utbedring av brygge (tre)	100000	Vegmyndighet
	Ny sittegruppe	5000	Vegmyndighet
Fiane Skole	Utbedring av turvei til lavvo	10000	G. kommune
	Utbedring av turvei til kulp	10000	G. kommune
	Ny turvei til sittegrupper	10000	G. kommune
Åmli sentrum	To par armstøtter	16000	Å. kommune
	Skilting og merking av 1 p-plass	6000	Å. kommune
	Grusing av vei fram til grillplass	5000	Å. kommune
	Grusing av vei fram til brygge og molo	10000	Å. kommune
TOTAL		2 283 000	

Friluftsrådet Sør sine videre anbefalinger

Formålet med denne rapporten var å lage en oversikt over friområder som er universelt utformet, og eventuelle tiltak som skal til for å forbedre områdene. I utgangspunktet synes dette meget positivt. Det er likevel en rekke problemer knyttet til både dette, og mulighet for å gjennomføre en slik tilrettelegging.

Ved starten av arbeidet med denne rapporten forsøkte vi uten hell å få hjelp fra det regionale kontoret i Norges Handikapforbund. Tanken var at de kanskje hadde fått spesifikke henvendelser fra sine medlemmer på ønsker og mangler ved dagens anlegg. På grunn av dette har vi gjennom arbeidet med denne rapporten forsøkt å sette oss inn i situasjonen til funksjonshemmede som har, eller kan få, interesse for friluftsliv. Vi stilte oss spørsmål om hva vi ville ønsket av tilbud, både lokalt og regionalt. Hva slags aktiviteter måtte vi oppgi, og hva ville vi forsøkt å få til, selv om det ville by på vanskeligheter?

På Sørlandet er det varierende grad av kupert natur. Det er likevel vanskelig å finne større områder som er helt flate, og dermed oppfyller kravene om stigning det henvises til i veilederen. Resultatet blir at det kun er svært avgrensede områder som kan oppnå godkjent standard. Vi stiller spørsmål ved hvor attraktivt det er å tilby et turområde med kun 50-100 meters lengde. Er man interessert i friluftsliv er ofte behovet for å oppleve nye ting sentralt. På det viset er det ingen krav til kvalitet i veilederen. Videre er det enkelte områder som har tilfredsstillende stigningsforhold, men ikke kan bli godkjent på grunn av mangel på tilfredsstillende toalett.

For funksjonshemmede som funksjonsfriske vil eventyrlysten hos folk variere. Noen oppsøker det trygge og komfortable, og noen vil alltid teste ut egne grenser til det ekstreme. De fleste ligger et sted i mellom, der de ønsker noen utfordringer, men også vissheten om at de er trygge. Dette er også slik vi ser det noe av kjernen med friluftsliv. Flere veiledere og nettsider vi har vært innom fremhever at det er sunt for kropp og sjel å komme ut i naturen. Få stiller spørsmål ved hvorfor dette er sunt. Aktivisering av kroppen bidrar til bedre muskler og balanse, og mestring av nye utfordringer bidrar til positive følelser. Vi føler veilederen legger opp til en veldig begrensning i forhold til tradisjonelt friluftsliv.

Det vi anbefaler i et eventuelt videre arbeid er en mer differensiert godkjenningssystem. Turistforeningen skiller ofte på ulike turer ut fra vanskelighetsgrad fra lett til ekstra krevende. Dersom vi kunne fått til en slik ordning hadde det etter vårt syn også vært lettere å få rullestolbrukere ut på tur, da mange vil kunne oppleve de godkjente områdene som lite

spennende over tid. En vil da kunne begynne på første nivå, og utfordre seg selv videre ved å prøve seg på de neste nivåene. Er en usikker kan man ha med ledsager på den første turen til et nytt område. Å ikke legge ut på tur alene er et godt råd uavhengig av om en er funksjonshemmet eller funksjonsfrisk.

Vi er kjent med at Midt-Agder Friluftsråd har et lignende arbeid på gang, og det ville være interessant å få til noe lignende her. En slik guide ville også vært høyaktuell for småbarnsforeldre på trilletur.

Det er også viktig å ha fokus på brukergrupper som har andre krav til tilrettelegging enn det som kommer fram av veilederen. Eldre, eller folk som er dårlig til beins eller har sykdommer som gjør fysisk aktivitet vanskelig, trenger annen tilrettelegging enn rullestolbrukere. Her vil for eksempel oppføring av flere benker i løypa gi god uttelling. Brukere kan da ta seg en hvil i bakken når det er nødvendig. Dersom dette ikke er tilgjengelig kan det hende mange vegrer seg for å benytte seg av friluftsområdet.

Friluftsrådet | Sør